

APPENDIX
DE
NUMIS QUIBUSDAM
COLONIARUM,
ITEM
URBIUM
GRÆCARUM.

APPENDIX

BY

MADAM DE LAMOTTE

CONJUGAL

OR

TRIAL

OF

* * * * *

DIALOGUS I.

De Ampliatione Reipublicæ, ac Imperii Romani, per Colonias, Municipia, Præfecturas, atque Provincias: item de vario Jure Romano communicato.

TULLIUS.

CUm olim in Exercit. Procem. Tab. V. n. I. pinxisset tibi incertæ cujusdam Coloniae Numum, eumque Dial. XVI. n. 3. sqq. exposuisset, obiter ex me audisti, Populum Romanum, exigua pastorculorum e manu, vix ulla re adeo increvisse, quam *Coloniis, Municipiis, Præfecturis*, atque *Provinciis* postea suis. Quod ita *Cicero* falsus est Politicor. III. c. 1. „Illud vero sine ulla dubitatione maxime nostrum fundavit Imperium, quod princeps ille Creator hujus urbis *Romulus* fœdere *Sabin*o docuit, etiam hostibus recipiendis *augeri Civitatem* oportere. Qualiter id factum sit, diffuse simul, & insigni cum eruditione, magnaue cura, præter alios multos, cum primis *Lipsius*, & *Sigonius*, atque *Spanhemius*, pugnante quidem non raro sententia, tradiderunt, omnes in Thesaurο *Gronoviano* legendi. Per Epitomen, & Excerpta, hoc in argumento versantur *Acerra nova Philologica* Part. II. p. 202. & sqq. item *Sam. Pitiscus* in Lexico. Ego, quod æquum, ac necessarium visum fuerit, pro more celeri compendio constringam.

I.

Habuit Italia primo Romæ Sæculo paucas urbes, pagisque continebantur homines, rure colendo, nisi arma corripere subinde cogerentur, occupati. Unde *Quiritibus* admodum ægrum non

II.

erat, late adversum vicinos obtinere. Victos porro maxime, si ante rem conclamatam ultro se dederent, vix unquam funditus exciderunt: sed, parte eorum Romam traducta, reliquos patriis in agris relinquebant, tot incolis novis ex urbe sua illuc transmis-
sis, quot eorum, unacum veteribus, fœcunditati terræ excolen-
dæ sufficere poterant, utrisque libertate sua permissa. Ita *Colo-
niæ* natæ sunt, ac velut indies auctæ, atque Roma ex Urbe in Or-
bem excrevit.

III.

Dum autem novæ *Coloniæ* occasio sese obtulit, deliberatum fuit, an locus id mereretur? an satis Colonorum emittendorum domi, aut militiæ, præsto esset? an auspicia in hoc negotium fa-
verent? Tum ea Senatusconsulto, vel a Dictatore, aut aliis postea, qui hanc potestatem sibi per vim arrogaverant, demum per Impe-
ratores decernebatur. Ad *Coloniæ* plebeiam eligebantur e po-
pulo inutiliores, inquietiores, egentiores, additis tamen, discipli-
næ causa, nonnullis melioribus, ac præstantioribus civibus, item
opulentioribus quibusdam: ut suis facultatibus primos novæ *Colo-
niæ* sumtus communem in utilitatem conferrent. Designandæ
novæ civitati, agrisque æqualiter dividendis, tres plerumque Viri
probata famæ præmittebantur. Conscriptus jam per Curatores
populus, mox in *Coloniæ* immigraturus, iustabatur in Campo
Martio, circum eundem ductis nonnullis victimis, postea immola-
tis: ac præterea sub vexilla mittebatur, cum primis, quando mili-
tes emeriti, has in turmas electi, proficiscebantur.

IV.

Ad locum designatum ubi perventum est, is aratro circum-
ducto, cui bos albus, & vacca candida præjungebantur, suis quasi
limitibus descriptus fuit, ritu ab Urbibus condendis ad instru-
endas *Coloniæ* traducto. His porro non licuit, suis legibus vivere,
sed Roma secum ex præscripto allatis. Obligabantur censu, in
Urbem transmittendo: instante bello tenebantur militare, & alia
qualibet occasione, ne detrimenti quidpiam Respublica caperet,
omni ope cavere. Summorum apud eos Magistratum forma ead-
em, quæ Romæ, fuit, sed aliis nominibus. Qui enim in Urbe
Consules, in *Coloniis* Duumviri, & qui Senatores ibidem, in his
appellabantur Decuriones. Sæpius porro fiebat, ut *Coloniæ* anti-
quæ, aut bello, aut peste, aut alio infortunio hominibus exhaustæ,
novi homines adjungerentur, qui libenter admittebantur. Alias
vero *Coloniæ* veteri, nulla urgente causa, novi homines obtrufi
sunt,

sunt, invitis antiquis, immo & vi repugnantibus: quod M. Antonio Capuæ prope fatale fuit.

Italia porro plerumque *Municipiis* constitit, nimirum civitatibus, quibus nulli novi cives dati, sed jus civitatis Romanæ, vel merito suo, vel dono, vel etiam emtione, ac pretio collatum fuit. Vivebant suis legibus, moribus, & Sacris, neque censibus, aliisve oneribus adstrictæ. Multo igitur melior erat conditio Municipum, quam Colonorum: qui tamen postremi se primis digniores jactabant, eo, quod essent *nati* cives Romani, municipes vero cives duntaxat *assumi*. Congruit hic adducere locum Act. XXII. v. 25. sqq. ubi Apostolus, jussu Lyfiæ Tribuni jamjam flagellandus, jure civis Romani se defendit. „Et cum adstrinxissent eum, „loris (habet sacer textus) dixit adstanti sibi centurioni Paulus: „*hominem Romanum*, & indemnatum, *licet vobis flagellare?* Quo audito, centurio accessit ad Tribunum, & nunciavit ei, dicens: „Quid acturus es? hic enim homo *civis Romanus* est. Accedens autem Tribunus, dixit illi: Dic mihi, si tu *Romanus* es? At ille dixit: Etiam. Et respondit Tribunus: *Ego multa summa civitatem hanc consecutus sum*. Et Paulus ait: *Ego autem & natus sum*. Protinus ergo discesserunt ab illo, qui eum torturi erant. Tribunus quoque timuit, postquam recevit, quia *civis Romanus* esset, & quia alligasset eum. „ Ecce, ut Apostolus, Tarsensis patria, jus civitatis Romanæ congenitum sibi, emto duntaxat centurionis juri promte admudum prætulit, seque sic flagris exemit.

Pariter Coloni, quoties honoris quæstio vertebatur, se municipibus anteferebant. Sed utrumque hoc nomen per sæpe, perperam tamen, promiscue usurpatum est. Gellium audi grammaticum & philologum Sæculi II. Noct. Atticar. L. XVI. c. 13. scribentem. „*Municipes*, & *Municipia*, verba sunt dictu facilia, & usu „obvia, & neutiquam reperias, qui hæc dicat, quin scire se plane „putet, quid dicat. Quotus enim fere nostrum est, qui, cum ex „*Colonia* populi Romani sit, non & se *Municipem* esse, & populares „suos *Municipes* esse dicat? Quod est a ratione, & veritate longe „aversum. *Municipes* sunt cives Romani ex *Municipiis*, legibus suis, „& suo jure utentes, muneris tamen cum populo Romano honorarii participes: a quo munere capeffendo appellati videntur, „nullis aliis necessitatibus, neque ulla populi Romani lege adstricti: ni, inquam, populus eorum fundus factus est: (i. e. ut ob-

V.

VI.

„scura hæc verba exponuntur, nisi Municipium quodpiam contra-
 „cta gravi culpa promeruerit, ut jure suo excideret.) *Coloniae*
 „contra non veniunt extrinsecus in civitatem, nec suis radicibus
 „nituntur: sed ex civitate quasi propagatae sunt, & jura, instituta-
 „que omnia populi Romani, non sui arbitrii, habent. Quæ ta-
 „men conditio, cum sit magis obnoxia, & minus libera, potior
 „tamen, & præstabilior, propter amplitudinem, majestatemque
 „populi Romani, existimatur, cujus istæ *Coloniae* quasi effigies par-
 „væ, & simulacra quædam esse videntur. Et simul, quia obscura,
 „obliterataque sunt *Municipiorum* jura, quibus uti jam per innoti-
 „tiam non queunt.,,

VII.

PUBL. Gnaviter hic discernuntur *Coloniae* a *Municipiis*, qua-
 rum illæ superiores nomine, ista libertate potiora. TULL. His
 postremis gemina quodammodo Patria erat, fatente Tullio L. II.
 de Legg. dum de *Catone*, seque ipso diceret. „Ego mehercule illi,
 „& omnibus *Municipibus*, duas esse censeo Patrias, unam Naturæ,
 „alteram Civitatis. Ut ille *Cato*, dum esset *Tusculi* natus, in popu-
 „li Romani civitatem susceptus est. Itaque cum ortu *Tusculanus*
 „esset, civitate *Romanus*, habuit alteram Loci patriam, alteram Ju-
 „ris. Sic & nos eam patriam ducimus, ubi nati, & illam, qua
 „excepti sumus. Sed necesse est, charitate eam præstare, qua
 „Reipublicæ nomen universæ civitatis est: pro qua mori, & cui
 „nos totos dedere, & in qua nostra omnia ponere, & quasi conse-
 „crare debemus. - - Itaque ego hanc meam esse patriam
 „(*Arpinum* nempe) nunquam negabo: dum illa (h. e. Roma:) sit
 „major, & hæc in ea contineatur.,,

VIII.

Jus civitatis *Romane* quod attinet, juxta Ill. *Spanhemium* Exer-
 citat. II. ad Constitut. Antonini Imp. de civib. Rom. cap. 20. ipsa
 in urbe duplex illud erat: *Publicum*, ad quod spectabant Jus cen-
 sus, militiæ, tributorum, vectigalium, suffragiorum, honorum,
 atque Sacrorum, eratque nobilibus proprium. Alterum *privatum*,
 complectens jura libertatis, connubiorum, patriæ potestatis, legi-
 timi Dominii, nexus, Testamenti, & usucapionis: quibus & plebs,
 absque superioribus, fruebatur. *Municipia* similiter duplicia erant.
 Qui etenim *suffragio* Senatus pariter ac populi civitate donati sunt,
 proprie dicebantur *Municipes*, & utroque supra scripto Jure gaude-
 bant, summis Romæ viris æquati, cum quibus adspirare ad omnia
 munia poterant. *Sine* autem *suffragio* populi admissi, comparaban-
 tur

tur plebi duntaxat Romanæ, & communicabant soli Juri privato, *Carites* appellati, ad exemplum *Caritis* Tusciæ urbis, omnium primæ, quæ civitatem Romanam absque suffragio consecuta fuit. Marfico autem bello hæc nominum distinctio sublata est.

Jus civitatis exteris concessum, juxta eundem Ill. Virum, similiter probe distinguendum est: aliud enim fuit *Jus Coloniae*, aliud *Jus Italicum*, aliud *Jus Latii*. *Jus Coloniae* nihil contulit, nisi quod Coloni essent cives Romani, ac militare possent in legionibus, & sub his munia Centurionum, Tribunorum, aliaque capeßere: quod Sociis, & auxiliariis non licuit. Regebantur vero Magistratibus, ac legibus Romanis. Meriti, vel gratiæ peculiaris erat, si *libere* fierent, suisque legibus vivere, & Magistratus proprios eligere permetterentur. Id, quod e jure *Coloniae* non fluxit: neque etiam obtenta hæc *libertas* secum traxit *Immunitatem*. Hanc contulit *Jus Italicum*, eximens a præstatione, non tamen omni, sed *soli* duntaxat, & *capitis*, i. e. a censu, qui subinde indicebatur in quemlibet agrum, aut singula capita. *Jus Latii* demum, omnium præstantissimum, præter *civitatem Romanam*, præter *Libertatem* propriorum Sacrorum, Magistratum, ac legum, præter *Immunitatem* a censibus, insuper contulit habilitatem ad omnia etiam Summa Reipublicæ munia Romæ obtinenda. Et hoc erat vitulus pinguis *Municipi* rum, titulo solummodo digniore *Coloniis* relicto.

IX.

Præfectura conditionis fuerant longe inferioris, ita dictæ civitates, quod a *Præfectis*, Roma, vel a Senatu, vel a Populo, vel a solo Præatore urbano submissis, regerentur. Male merentibus *Coloniis*, ac *municipiis*, hæc pœna sæpe irrogabatur, ut in *Præfecturas* redigerentur. In exemplum *Livius* L. XXVI. c. 16. *Capuam* ponit, scribens de eadem, simulque pœnæ ac imoniam ita exaggerans. „Quod ad Hannibalem defecit, Senatui Romano „habitari tanquam urbem, frequenterque placuit. Corpus nul- „lum civitatis, nec Senatus, nec plebis Consilium, nec Magistra- „tus esse: sine publico Consilio, sine imperio multitudine, nul- „lius rei inter se sociam, ad consensum inhabilem fore. Præfe- „ctum ad jura reddenda quotannis Roma missuros.,, Ita *Capua* culpam suam luebat annis duobus & quinquaginta supra centum, demum a *Cesare* antiquæ libertati restituta. Pariter vero civitates, ab origine *Præfecturae*, merito demum, vel gratia, fiebant *municipia*, sicut *Arpinum*.

X.

Præ.

XI. *Præfetti* tam Sacra, quam Politica, insuper & Leges, ac Jura, his in civitatibus ordinabant: solos Magistratus minores, ut adiles, quæstores, eligere, & ipsi probandos exhibere licuerat. Illum tamen, si æquo licentius ageret, Romæ deferre poterant, licet persæpe fructu non magno. Belli tempore impositione Legionum, & exactione Annonæ, ac stipendiorum, oppido premebantur, dumque flagrarent bella civilia, cuicumque obsequerentur, quæstionem non devitabant. Pacatis rebus in dóna perpetua liberalissimas eas esse oportuit. Nihilofecius tamen illas neque splendor, neque opulentia destituebant: unde summi Romæ Viri, Sulla, Marius, Pompejus, Cæsar, ac alii, ejusmodi Præfecturas obtinere, ac retinere, maxima æmulaque cum contentione studuerunt. Colonia porro, Romam imitata, civitates ad se attinentes, pariter Præfectis a se submissis gubernarunt. Quocirca Præfecturæ aliæ Italicæ, aliæ Provinciales existierant.

XII. Superfunt *Provinciae*, sive Regiones exteræ, armis, aut alia ratione acquisitæ, & ut agebant, *in provinciam redactæ*: quod sexto demum urbis conditæ Sæculo fieri coeperat. Agebatur id variis quidem ritibus, hoc tamen communius modo. Ad nuncium scilicet Imperatoris bellici, hanc, aut illam Regionem esse subactam, quinque, aut plures e Senatu, rite instructi, quid Romæ hac de re statutum fuerit, illuc proficiscebantur, ac jubebant, ab universis arma deponi, hancque Regionem deinceps Provinciam Romanam esse declararunt. Magistratus, qui hætenus fuerant, exauthorati: Leges, & consuetudines ordine, ab Imperatore, ac Senatoribus institutæ, promulgatæ: Proconsul, Quæstorque cum fascibus impositi: & si metus ulterior motuum nullus apparet, exercitus e provincia quamproxime decedere iussus est. Proconsuli dabatur imperium a legibus Reipublicæ sibi præscriptis administrandum, quidque ipsi præstari oporteret in pecunia, frumentis, & aliis, decernebatur. Si modum excederet, quæstionem Romæ subire cogebatur.

XIII. Regio tributa fuit in plures *Conventus*, cum peculiari cujusque judicio. Provinciæ amplissimæ etiam Partibus discernebantur, ut Macedonia prima, secunda, tertia &c. Ob inæqualitatem vero Provinciarum, aliæ sub Libera Republica dicebantur *Consulares*,

lares, quæ a Proconsule, aliæ *Prætoria*, quæ a Proprætore regebantur: quamquam eadem subinde Provincia, pro varietate sui Rectoris, nunc Consularis, nunc Prætoria vocabatur. *Ciceronis* porro verba sunt Philipp. I. c. 8. „ Legem (Cæsar) tulit, ne Prætoriam plusquam annum, ne Consulares plusquam biennium obtinerentur, Qua lege nulla melior, utilior, & optima in Republica, sæpius flagitata. Sed eam *M. Antonius* sustulit., Alias quoque, vel merito Rectoris, vel rogatu Provincialium, eidem potestas plures in annos prorogata fuit. Quandoque & ipse, metu Republicæ injecto, eandem sibi conservavit.

Postquam *Augustus* jam rerum potitus est, arguto consilio hæc XIV. duo præcipue cavit: primum, ne Rempublicam penitus opprimere velle videretur: alterum, ne eidem ad recuperandam integram libertatem, nervus viresque superessent. Quare Provincias, quæ tunc plurimæ fuerant, ita divisit, ut omnino pacatas relinqueret Senatui administrandas: cæteras, quæ adhuc metum crearent, & Legionum præsidium poscerent, ipse susciperet, armis tutandas, Quo pacto militum robur ubivis locorum sua in potestate retinuit. Nec defuit sibi, quin, una Provincia pacata, eam cum altera, in qua novus motus gliscebatur, illico commutaret. Secabantur igitur Provinciæ in Augustas, & Senatorias. Quoniam vero non congruebat vox Proimperator, aut Proaugustus, quemadmodum dicebatur Proconsul, aut Proprætator: Rectores Provinciarum Augustarum appellabantur Legati.

His paucis acquiescas, velim, ut ad Numos Coloniarum Latinarum veniamus: quorum cum tu vix ullos possideas, dum tamen in Cimeliis præstantibus, & numerum, & ordinem peculiariter conficere soleant, eorum saltem vicinos, aliunde conquestos, in exemplum tibi depinxi. Quæ de urbibus, atque Colonis Græcis prænosse te oportebit, alio postea Dialogo tibi exponam. PUBL. Vel in paucis, quæ suggestisti mihi, multa sunt, scitu, notatuque dignissima, & quæ a studioso Historiæ, rei que Numariæ Romanæ, ignorari minime debeant. Numos Coloniarum, quos optaveram quidem, cum negaverit mihi fortuna, tuas tot variis, ac singularibus formis discretas imagines, tanto jucundias, avidiusque contemplantor tecum: nec parum ex ipsis erudiri confido.

DIALOGUS II.

Exempla priora Coloniarum, ac Municipiorum.

TULLIUS.

I. **N**umi Coloniarum copiose collecti, ac rite ordinati, expensive, Orbem quodammodo Geographicum conficiunt, non sine voluptate spectandum: quem vero, nisi multam post lectionem, debite instruere nequeas. Recense Numum primum. PUBL. Exhibet is vexillum, duo inter Signa

TAB. I. N. I. militaria erectum, quibus omnibus Aquila sua imposita. Pone vexillum sunt literæ: S. R. Circum lego: CÆS. ANTI. Infra: CL. Hæreo in singulis, nisi quod e vexillo, ac Signis colligam, quamdam hic Coloniam, e militibus instructam, laudari. TULL. Non plane falleris. Numus hic æris medii apud Cl. *Erælichium* Tentam. p. 131. est *Philippi Senioris*, cum Capite ejus radiato in Adversa. Signavit eum *Antiochia* Pisidiæ, quæ regio Asiæ minoris erat in Provincia Natolia, quam Itali *Levante* appellant. Hanc literæ S. R. legendæ *Senatus Romanus*, in omnibus ejus Numis occurrentes, a multis aliis *Antiochiis* distinguunt.

II. Nomina ejus, hic descripta, fuerant: *Colonia CÆs. area ANTI.ochia*. Videbatur quidem *Haymio* dum in quodam *Claudii Gothici* Numo legeret Cl. ANTI.och. literas priores intelligi posse *Claudia*, quasi *Antiochia* hoc ab Imperatore se *Claudiam* appellasset. Quoniam vero jam in præsentis Numo, dudum ante *Claudium*, reperiuntur literæ CL. eadem nihil ad illum attinere queunt: neque etiam ad *Claudium* primum. Cum enim in aliis hujus urbis Numis legatur COL. COLON. vel integra vox COLONIA: sine dubio literæ CL. ejusdem compendium sunt. De hac *Plinius* L. V. c. 27. *Pisida*, quorum *Colonia Cæsarea*, eadem *Antiochia*. Item

Ulpia-

Ulpianus L. 1. Dig. tit. 15. de cens. *In Pisidia juris Italici est Colonia Antiochenfium.* Dicta videtur *Casarea* eodem in *Casarem Augustum* affectu, quo, ut refert *Suetonius* in vita, *Reges amici, atque Socii, & singuli in suo quisque Regno, Casareas urbes condiderunt.* Ex quo, teste *Entropio* in Breviario, & *moderno tempore Casarea urbes dicuntur.*

Tres hic Aquilas in Signis comparere, peregrinum est, cum Legio qualibet nonnisi Aquilam unicam habuerit. Milites porro Coloniarum incolatu, stipendiis emeritis, quasi præmio fuisse affectos, nosti e Parte III. & *Hyginus* ita dixit: „Multis Legionibus contigit bellum feliciter transigere, & ad laboriosam agriculturæ requiem primo tyrocini gradu pervenire. Nam cum Signis, & Aquilis, & primis ordinibus, ac Tribunis deducebantur., Quoniam vero Antiochia Numos varia imagine signavit, ut mox videbis, credi possit, eam ab origine plebejam, i. e. ex plebe deductam Coloniam fuisse, cui postea, jam antiquæ, milites demum adscripti sint, neque ex unica tantum Legionè, sed ex tribus diversis: id, quod Aquilæ ternæ indicare videntur.

PUBL. Genium, ut arbitrator, ejusdem Coloniam Numus infrequens exhibet, imagine Fœminæ stantis, quæ mœdiolum capite, lævo brachio cornucopiæ gestans, dextra caduceum sustinet hastatum. Pone: S. R. circum: ANTIOCHI. a COL. onia CÆS. a rea. TULL. *Frælichianum* denuo hunc Numum æris medii p. 134. iidem *Antiochenses Pisidiæ Trajano Decio* signarunt: cujus, tanquam felicitis hostium Triumphatoris, obsequio se per imaginem Genii sui muliebris, cum signis Pacis, & felicitatis, devoti sistebant. *Patinus* p. 173. exhibet Numum æris medii, *Antonino Pio* signatum, in quo circum Deum Lunum, cum Victoriola stantem scribitur: COL. CÆS. ANTIOCHMENSIS: quem vero ipse Antiochiæ Syriæ tribuit. Consimiles autem *Sept. Severi, & Juliae* conjugis ejus Numos Cl. *Frælichius*, ob literas S. R. ubique comparentes, æque Antiochiæ Pisidiæ tribuit. Arduum est, & errori pronum, inter paris nominis urbes tuto pronuciare.

PUBL. Numus tertius verbis magis, quam imaginibus constat. Circum enim lego: MV. contractis literis, forte MU. nicipium AUGUSTA BILBILIS. TI. berio CÆSARE V. tum L. ucio ÆL. io: deinde intra Sertum laureum reliqua: SEJAN. o COS. u- libus. TULL. Recte. Vulgavit hunc Numum *Patinus* p. 53. cum capite laureato, titulisque *Tiberii* in Adversa, voce tamen *Se-*

jano non intra laurum, sed adhuc per oram Numi descripta. De *Sejano* porro jam antehac audisti, eum fortuna sua, & gratia *Tiberii*, qui sibi eundem in Consulatu etiam Collegam fecerat, absum, illo ipso anno de medio sublatum esse. Consulatus vero V. hic descriptus doctissimis Viris non parvum negotium fecit, cum in Romanis Numis nunquam compareat, & *Suetonius* non plures, quam tres Consulatus, a *Tiberio* gestos, commemoret.

- VI. Creditur ergo, Hispaniam duntaxat huic Imperatori suos Fasces detulisse, & propter dignitatem ejus Augustam adhibuisse Consulatum elogium. In aliis quippe Municipii *Bilbilis* Numis, sub *Augusto*, & *Caligula* cufis, qui patiter sunt apud *Patinum* p. 27. & 72. semper leguntur II. VIR. i. Dicitur autem hæc urbs *Aragonix* hodie *Villaveja*, in *Baubulo* monte prope *Catalalud* sita, ferro dives: quod attamen aquarum, nimirum *Salonis* fluvii beneficio, non e fodinis venit. De illa, tanquam patria sua, sic *Martialis* L. X. Epigr. 103.

Municipes *Augusta* mihi quos *Bilbilis* alto
Monte creat, rapidis quos *Salo* cingit aquis.

Alibi eam prædicat equis & armis nobilem: item sevo optimo metallo, scil. ferro. *Augusta* cognomen ab *Augusto* assumpsisse videtur. In quodam Numo *Patiniano* hinc pone *Augusti* Caput legitur *Bilbilis*: inde sub equite armato, & hæmato scribitur: *Italica*: novum agnomen, quo prædicabat, se Jure Municipiorum *Italiæ* gaudere.

- VII. PUBL. Quartus Numus Palmam arborem exhibet, pone quam: C. CIB. & inferius: D. D. quæ rursus interpretari nequeo. TULL. Hunc *Claudii* Numum iterum exhibuit *Patinus* p. 77. unacum alio, in quo intra Sertum scribitur: C. colonia CIB. yra D. creto D. ecurionum PUBL. ico. Qualiter proinde & in præsentem Numo te legere oportet. *Cybiram* ille *Lycaoniæ* oppidum dicit, Palmis fertile. *Plinius*, ac *Ptolomeus* illud in Magna *Syria* collocant, *Notitia* vero *Ecclesiastica* in *Caria*. *Strabo* demum oppidum hoc illis adnumerat, quorum situs incertus est. Asiaticum interim fuit, quo *Syria*, *Lycaonia*, *Caria* pertinent. *Decuriones* in *Coloniis* idem fuisse, quod *Romæ* Senatores, audisti *Dialogo* priori.

priori. Unde *Decreto Decurionum* idem quoque dicit, quod in Romanis Numis *Senatus consulto*.

PUBL. Quintus Numus Aram sistit, imposito Vexillo, cum VIII. epigraphe: CÆSAR AUGUSTA. M. arco PUBLICIO: CN. TAB. I. eo FADIO: in medio pone vexillum sequitur: II. VIR. is. TULL. N. V. Et hic Numus Patinianus est p. 25. tribus aliis junctus: qui omnes cum capite *Augusti* signati fuerunt. In primo Colonus jugum boum agit, communis Coloniarum typus, aliis vero Duumviris, qui loco Consulium erant, adscriptis. Alter, actertius, intra coronam, aut lauream, aut rostratam, habent solas literas C. *æsar A. ugusta*. Vexillum hic erectum illud est, sub quo primi Coloni sunt inducti: Aræ impositum comparet, quia in primo Adventu, religionis contestandæ causa, sic fieri consuevit. De Urbe hac *Plinius L. III. cap. 3.* „ *Cæsar Augusta Colonia Immunis*, amne Ibero affusa, ubi oppidum antea *salduba*, regionis Edetanæ, recipit „ Populos CLII. „ nempe in conventum suum. Hodie appellatur *Saragossa*, estque Metropolis Arragoniæ, Archiepiscopali Sede, Tribunali præterea Inquisitionis, & Universitate præfulgens.

PUBL. Numus sextus jam iterum ænigma est mihi. Præter IX. virum enim boves agentem, inter quinque vexilla erecta, has TAB. I. quinque literas habet: COLCL. Sin porro priores legero: N. VI. COL. *onia*: posteriores me nihilominus angunt. TULL. Legendum: COL. *onia* CL. *audiopolis*: non tamen ea, quæ hodie in Transylvania est. Nam & Bythinia, & Galatia, item Paphlagonia, Armenia, Cappadocia, Isauria, Lycaonia, Urbes habuere, quibus *Claudiopoli* nomen erat. Præsentem *Claudii* numum *Patinus* p. 78. attribuit *Claudiopoli* Isauriæ: quod idem *Frælichius* facit cum alio Numo *Faustine* junioris, a se prolato, ubi est figura quædam, Fluvium representans. Nititur uterque testimonio *Ammiani Marcellini*, L. XIV. c. 25. de Isauria dicentis: „ Quam mediam navigabile flumen *Calycadnus* interscindit. Et hanc quidem, præter Oppida multa, duæ civitates exornant, *Seleucia* „ opus *Seleuci* Regis, & *Claudiopolis*, quam deduxit Coloniam „ *Claudius Cæsar*. „

PUBL. Neque septimum Numum prorsus expeditus lego, X. vel intelligo. Quæ enim figura, alæ grandi cum baculo, aut TAB. I. ense forsitan, insidet? quid Serpens infra se torquens? In epi- N. VII. graphe COL. L. JUL. CORINT. me L. alterum remoratur.

TULL. Numus hic *Julii Caesaris* est apud *Patinum* p. 14. cum capite Veneris in Adversa, Gentis *Juliae* divinæ Parentis. In Adversa Bellerophon Pegaso infidet, licet signo duntaxat pro re posito, ala nimirum pro equo volucris. In alio ibidem Numo mox apposito, Bellerophon eques Chymeram tricripitem, leonino, caprino, & serpentino capite horridam, conficit: quod monstrum nostrum in Numo solus iterum serpens designat.

XI.

Hujusmodi Numis *Pullorum* nomen erat, ut *Noctuarum* Atheniensibus. Ait quippe *Julius Pollux*: „ *Pullus* est moneta Corinthiaca, ita dicta, quod Pegasum habet insculptum. „ Hunc persæpe signarunt Corinthii, ut Minervam honorarent: quæ fræno domitum Pegasum Bellerophonti tradidisse fingebatur. Utebantur tamen & variis aliis typis: quales plures apud *Patinum*, & *Frælichium*. Epigraphen sic accipias: COL. onia L. aus JUL. ia CORINT. hus. Reddebant Colonia hoc officium Conditori, Instauratori, vel Amplificatori suo, ut ejus nomen assumerent, æternæ, gratæque reminiscentiæ causa. Cum igitur, teste *Dione*, excisas, atque in ruderibus jacentes olim celeberrimas Urbes, *Carthaginem*, atque *Corinthum*, restituerit *Jul. Caesar*, Coloniae eo deductis: hæc posterior se *Laudem Juliam* scripsit, quemadmodum Urbs alia Italiae *Laus Pompeja* prædicabatur.

XII.

TAB. I.
N. VIII.

PUBL. Sat superque intelligo, quantum studii possent Numi Coloniarum. Octavus hujus Tabulae tuae figuram habet, mihi denuo ignotam. TULL. Mensa est, cujus variae multis in Numis formæ, superposita Urna, cui publicis in Ludis Judicium calculi solebant imponi, quinam certantium palmam promeruerit, quæ ex urna hic prodit. Habebant hi Ludi varias causas, & nunc ordinarii erant, ac Diis statim tempore fiebant: jam honoribus Imperatorum consecrabantur: jam rebus prosperis eventibus, Latitiæ publicæ testimonio agebantur. Variis quoque nominibus discreti fuerant. Si simul plures una in Urbe morem obtinuerint, Numi Urnas plures, impositis totidem palmis præferunt. Præfens Numus apud *Frælichium* p. 146. in Adversa caput nudum juvenis Principis, exesis titulis, exhibens, quod *Salonini* esse putatur, creditur ΣΕΒΑΣΜΙΑ, i. e. *Augustalia* Certamina, in *Augusti* honorem instituta; designare. Epigraphæ est: COL. onia ΔΑΜΑ. scus METPO. polis.

Advertas hic, velim, literis latinis duas græcas, nimirum Δ. loco D. & P. pro R. esse immixtas. Docet enim Ill. *Spanhemius* Tom. I. p. 106. Colonias Romanas, quæ in exteris Provinciis deductæ sunt, suis in Numis jam usas esse lingua Colonia, i. e. Romana, jam lingua vernacula suæ regionis, græca nimirum, vel alia. Sæpius quoque Monetarios, dum epigraphes latinas insculperent, mente distractos, utriusque linguæ literas commiscuisse. Notat insuper, peregrinum videri posse, in eadem Urbe *Metropolis*, & *Colonia* nomina esse conjuncta: quia *Metropolis* antiquam & principem, *Colonia* vero novam Provinciæ Urbem designat. Callido autem Romanorum consilio id factum, ut adjecta Colonia suæ dignitate Metropolitanica, unius Urbis fide omnia Provinciæ oppida tanto facilius in obsequio continerent. Demum ex *Tertulliani* L. III. adversus Marcion. & ex *Dial. Justiniani* cum Tryphone ostendit, Arabiæ olim *Damascum* attributam fuisse: quam postea sub *Hadriano* Phœniciæ Mediterraneæ Metropolitanam factam esse, uti *Tyrum* Phœniciæ Maritimæ, *Norifus* e *Spartiano* collegit.

DIALOGUS III.

Ulteriora Coloniæ Exemplum.

PUBLIUS.

Numi noni typum, Lupam cum Gemellis, Originis Romanæ certam tesseram fuisse, facile capio: sed epigraphæ a te legenda. TULL. Supra scribitur: COL. onia FL. avia PAC. ensis: infra: DEVLT. on. Numus hic *Gordiani Pii* est apud *Erælichium* p. 121. Consimilem vero *Caracalla* pinxit *Patinus* p. 240. Apud utrumque autem complures alii Coloniæ hujus Numi diversorum Imperatorum existunt, cum imaginibus maxime variis. Thraciæ fuit hæc Urbs, de qua *Plinius* L. IV. c. II. *Develton*, cum stagno, quod nunc *Deultum* vocatur, Ve-

I.
TAB. I.
N. IX.

Veteranorum, scil. Colonia militaris. Cl. tamen *Frelchius* ex *Lupa* colligit, etiam togatos Romæ Cives illic positos fuisse. *Patinus* loco *Pacensis* legerat *Pacifica*, &, quia *Flavia* scribitur hæc Colonia, eam a *Flav. Vespasiano* deductam existimaverat, atque *Pacificam* dictam, quod hic Imperator *Pacem*, cui summæ magnificentiæ Templum struxerat, unice coluerit. Ait ulterius, bellis dirutam hanc Urbem ex longis centum annorum ruinis a *Bajazete* instauratam, atque *Zagoram* appellatam fuisse.

II.
N. X.

PUBL. Numus decimus Castrum refert, in fronte planum, retro autem rotundum, cum portis duabus, ac turribus multis. Epigraphe: COL. ONIA AUGUSTA EMERITA. Hoc demum apertum est. TULL. Non tam apertum, ut errare nullibi poteris. *Patinus* hunc Numum, *Tiberio* signatum, exhibens p. 55. in eo non qualecunque Castrum, quo urbs quælibet, aut oppidum designari posset, sed militaria castra intuetur, nixus testimonio *Dionis* L. III. dum scripsit. „ *Titus Carisus* Lanciam, quæ „ est maxima Asturiæ Urbs, desertam occupavit, multaque alia „ in suam potestatem redegit: finitoque hoc bello (puta Hispanico) *Augustus* emeritos milites exauctoravit, Urbemque eos „ in Lusitania *Augustam Emeritam* condere iussit. Iis, qui militari „ etiamnum erant ætate, Spectacula quædam per *Marcellum*, ac „ *Tiberium*, quasi Aediles, in ipsis castris exhibuit. „

III.

Hinc infert, hanc Coloniam Lusitanicam ad Anam fluvium, caput olim Emeritani conventus, quæ hodie *Merida* dicitur, sed exiguæ conditionis est, appellatum fuisse *Augustam* a Conditore suo, & *Emeritam* a Colonis inductis, militibus nimirum emeritis. Castra in hoc Numo *Tiberii* signata esse ob ludos, quos ipse in castris fecit: cum in alio hujus Coloniae Numo *Colonus* duntaxat, boves agens, cernatur. Porro apud eundem *Patinum* Familiar. p. 63. in Gente *Carista* bini Numi cum pari castro, diversæ licet formæ, ac nomine *Emerita* inscripto, comparent, addita epigraphe: P. ubl. CARISIUS LEG. atus PRO PR. atore: qui denariis istis factam a fratre *Tito* deductionem Coloniae *Emerita* celebrare voluit. Hic quoniam ad *Tiberium* non respexit, neque ab isto Ludi pro Emeritis, sed pro iis, qui adhuc militari ætate fuerant, in castris facti sint: vereor, ne hic Urbicum potius castrum, quam castra militaria, intueri oporteat.

PUBL.

PUBL. Numus decimus Romam, ni fallor, habet sedentem, galeatam, cum victoriola super orbem, & hasta. Circum lego: ICONIENSIVM COL. onia. Infra: S. enatus R. omanus. TULL. Edidit hunc æris medii Numum *Fræschius* p. 143. *Gallieno* dicatum, aitque, per eum augeri Coloniarum Romanarum numerum: cum nemo Scriptorum *Iconium*, quod erat in *Lycaonia*, Coloniam fuisse notaverit. Varii quidem hanc Urbem in *Cilicia*, in *Phrygia*, in *Pisidia* locarunt, ob viciniam harum Provinciarum. Sed Metropolim *Lycaoniae* existisse, constat ex *Notit. vet. Eccles.* Cum *Pisidia* tamen aliquo eam nexu fuisse, colligit *Vir Cl.* ex eo, quod, ut supra in *Antiochia Pisidia* vidisti, æque habeat in numo suo S. R. quo se Senatui Romano devotam ostendit. Nominis rationem ex *Michaele Glyca Annal. II.* affert: quod eam *Perseus*, Successor *Sardanapali*, devictis *Lycaonibus*, condiderit, posita illic Statua sua: qua proinde ab icone nomen Urbis *Iconium* venerit. Alii alium ei Authorem assignant. Sic multa legimus apud multos, neque tamen, quid verum sit in rebus antiquissimis, tuto intelligimus. Nihil autem legentes, omnia ignoramus.

PUBL. Tandem apud me Numum aliquem reperisti, quem pingeres, in ære medio triplici mihi oblatum, semper vero non-nihil diversum. Omnium Adversa duo capita redhibet, sibi cervicibus opposita: sed in uno dextrum, in cæteris duobus lævum est laureatum, alterum ubique nudum. Supra, infraque scribitur: IMP. erator DIVI F. ilius: quæ *Augustum* denotant. In uno autem ad latera etiam additur: P. ater P. atria. In Adversa ubique comparet *Crocodilus Palmæ arbori alligatus*, *Ægypti* tesseræ: supra vel duæ coronæ laureæ, ut hic pinxisti, vel unica. Pone arborem legitur: COL. onia NEM. ausum. TULL. Est hæc *Galliæ* braccatæ apud *Aremoricos*. Capita duo Adversa alii apud *Argelatam* censent esse *Julii Caesaris*, & *Augusti*: alii vero *Augusti*, & *M. Agrippæ*, cujus ille potissima opera apud *Actium* vicit, & *Ægyptum* subegit. Quam ei *Victoriam Nemausum* his Numis gratulatum esse arbitrantur, collaudato simul ejus principe ad-jutore.

PUBL. Ejusdem Colonæ, ut puto, est Numus insequens: ubi *Fœmina*, columnæ innixa, quasi *Dea Salus*, cum patera stat, serpentes duos assurgentes ex imo, quasi *cibatura*. Ad lævam

R

deor-

IV.
TAB. I.
N. XI.V.
TAB. I.
N. XII.VI.
TAB. I.
N. XIII.

deorsum lego : NEM. *ausum* COL. *onia*. TULL. Hic Numus est apud *Patinum* inter cæteros ad *Augustum* attinentes p. 29. cum capite imberbi galeato in Adversa: quod alii Romæ, alii Martis, alii *Nemausi* Dei opinantur: de quo nihil equidem alicubi reperi. De *Nemauso* porro, in Gallia Narbonensi Ararim inter ac *Monobium* flumina sito, & patria lingua *Nismes* dicto, sic *Strabo* L. IV. p. 129. „ Caput *Arecomicorum* est *Nemausus*, longe inferior *Narbone*, si peregrinam & negotiantium turbam consideres. Sin *Republicam* spectes, multo præstantior. Nam quatuor & viginti habet pagos popularium, præstantes viris, qui ei subsunt, & jus quoque Latii habent: ita, ut *Nemausi* invenias Romanos, qui *Aedilitatis*, & *Quæsturæ* honorem sint consecuti. Est Romanorum Colonia, *Augusto* imperante deducta, atque ideo *Augusta Nemausus* cognominata. „ Quæ quidem nomina fert in veteri Lapide apud *Gruterum* p. 323. n. 5. Nihil ad hanc Urbem attinet *Emmaus* *Palæstinæ*, *Judææ* *Tetrarchia*: quam hodie volunt *Nicopolim* dictam.

VII. PUBL. Proximus Numus exhibet Imperatorem, in basi oblonga consistentem, inscripto nomine: DIVUS AUG. *ustus*: cui retro stans *Fœmina* laurum imponit. Extra basin hinc, & inde, est Ara parva. Epigraphe: COL. *onia* JUL. *ia* AUG. *usta* PHILIP. *pi*: ni fallar. TULL. Rite legisti. Hic Numus est *Commodi* apud *Erælichium* p. 95. qui eum notatu digniorem esse ait, quod hunc typum, quem *Vaillantius* ab hac Colonia sub omnibus aliis Imperatoribus, extra *Commodum*, retentum fuisse asseruit, etiam sub hoc adhibitum esse commonstret: quamquam sub eodem & alio usâ sit. *Patinus* consimiles Numos habet in *Claudio* p. 77. & *Nerone* p. 130. sic tamen, ut ambæ ibi figuræ sint militares: unde suspicabatur, *Julium*, & *Augustum* in eis consistere. Nostro autem in Numo figura muliebris, *Augustum* coronans, indubie est *Genius* Colonix. Cæterum Urbs *Philippi* nomen traxisse putatur a *Philippo* *Macedoniæ* Rege: quam *Jul. Cesar* Coloniam fecit, *Augustus* Italico jure donavit. Quapropter se prædicavit *Juliam Augustam*. *Thraciæ* quondam tributa, deinde *Macedoniæ* adnumerata est, juxta illud *Actor.* XVI. v. 12. „ Et inde (pervenimus) *Philippos*, quæ est primæ partis *Macedoniæ* Civitas, *Colonia*. „ Multum dilexit *Apostolus* Ecclesiam ibi congregatam, ad quam etiam *Epistolam* dedit. Prope hanc Urbem

bem sunt Campi *Philippici*, ubi *Jul. Caesar* de *Pompejo*, & *Augustus* de *Bruto* & *Cassio*, prioris occisoribus, cruentas victorias retulerunt. A pretiosis hic loci olim fodinis venerunt aurei, dicti *Philippici*: cum simul iconem *Philippi* Regis, Patris *Alexandri M.* referrent.

PUBL. Numus decimus quintus Victoriam gradientem ostendit, cum palma, & lauro, ac epigraphe: MUNICI. *pium* STO. TAB. I. BEN. *se.* TULL. Hic Numus *Frælichianus* p. 107. est *Geta* Au- N. XV. gusti, uti par alius *Julie Pie* Matris ejus: quo *Stobenses* Macedoniae de *Septimii Severi* Patris victoriis gratulationem prodiderunt, simulque ipsum in Coniuge, ac nato reverebantur. Utebatur autem hæc Urbs, quam fuisse Municipium Numi eloquantur, variis aliis typis, tam ibi, quam apud *Patinum*, & alios videndis. *Plinius* L. IV. cap. 10. ait: *Oppidum Stobi Civium Romanorum.* Apud *Livium* L. XXXIII. nuncupatur *Stobos* Pelagoniæ. *Ulpianus* Dig. L. tit. 15. de censib. *Stobenses*, inquit, *Juris Italici* sunt.

PUBL. Numus decimus sextus nudam figuram virilem sistit, quæ dextrum pedem veluti basi cuidam imponit, dextraque extenta lauri ramum cum triplici fronde præfert. Epigraphe: COL. TAB. I. N. XVI. *nia* AUG. *usta* TROAS. An hic Agonothetam contuear, qui palmam offert, aut meritis est. TULL. *Maximini* Thracis hic Numus apud *Frælichium* p. 117. Apollinem exhibet juxta ipsum, quem Colonia ista frequentius, tanquam Tutelare Numen, sub templo stantem exhibuit. *Patinus* vero p. 210. *Commodi* Numum protulit, in quo Fœmina nuda æque cum lauri ramo stat, pari plane situ: quam ait a *Triflano* pro *Herophila* Sibylla habitam esse, quæ hic multum vixerit, & in propinquo municipio, cui *Smintho* nomen, in Luco Apollinis fuerit sepulta. Cæterum *Troadem* e *Troja* ruderibus excitatam ajunt ab *Alexandro*, instauratam ab *Antigono*, demum, postquam Colonia Romana evasisset, ab *Augusto* libertate donatam esse. Hinc & *Alexandreiam*, & *Antigoniam*, & *Augustam* se appellasse.

PUBL. Elegans est Numus decimus septimus: in quo Fœmina stolata, modiolum in capite, læva sceptrum gestans, dextra extenta trophæi erecti apicem contingit: retro illam, super columnam, stat victoriola, cum palma, & lauro. Ad pedes a dextris excrefcit palma arbor: ad lævam conchyle purpureum cernitur. Epigraphe: TYRIORUM. Cujus hic Numus? TULL. TAB. I. N. XVII.

Julie Aquilia Severæ Conjugis *Elagabali* apud *Frelichium* p. 112. qui *Uraniam*, sive *Venerem cœlestem*, alias *Astartem*, Hebreis *Astaroth* appellatam, hic ad stare arbitratus est. Quam, toti *Africæ* incredibiliter venerabilem, *Elagabalus* Deo suo *Soli*, repudiata *Pallade* armata, Conjugem novam dedit, totaque *Italia* festos dies in ejus adventu agi præcepit, narrante *Herodiano* L. V. Verumtamen præcedit ibidem p. 108. Numus ipsius *Elagabali*: ubi non *fœmina*, sed *Hercules* cum clava sua, pari penitus modo, inter trophæum, ac columnam cum victoriola, consistit. *Tyrus* porro *Phœnicia* Metropolis gloriosa Mater erat *Coloniarum*, in totum fere orbem emissarum: neque *purpura Tyria* ulla alia præstantior fuit.

XI.

PUBL. Qui claudunt hanc Tabulam tuam, tres Numi residui, sunt unius *Colonie Viminacii*: quam & ego in quindecim Numis meis æris medii, aut parvi, diversorum Imperatorum, & Annorum subscriptorum, lego. Semper autem in omnibus iis *Fœmina* manibus expansis inter taurum, ac leonem stat, sed integris corporibus, & capitibus ad se mutuo conversis: cum tu Numo decimo octavo hæc Animalia pinxeris opposito tibi tergo, & mediis post *fœminam* corporibus occultatis. TULL. Hoc ipsum est, quod singulare penitus in hoc Numo Cl. *Frelichius* observavit, pingens eum p. 122. ex ære magno *Gordiani Pii*, putatque, primi moduli fuisse, sed eodem anno immutati, cum figuræ animalium ad se conversæ melius placuissent. PUBL. Epigraphe est: P. rovincie M. æstæ S. uerioris COL. onia VIM. inacium. Infra: AN. no I. Jam docuisti me Part. V. Dial. VII. n. 7. *Viminacium* hodie dici *Widinum*, Taurumque, ac Leonem, suis in Numis exhibuisse ob impositas ibidem Legiones, IV. & VII. *Claudiam*, quarum tessera in *Gallieni* Numis hæc animalia fuerant. TULL. Nunc addo, hanc *Coloniam* initium suum duxisse, ac numerare cœpisse ab Anno tertio *Gordiani Pii*, Urbis *Romanæ* Conditæ Anno 993.

XII.

PUBL. Penultimus Numus *Fœminam* stantem sistit cum vexillo militari, quod læva sustinet, cumque cervo, ut videtur, parvulo, pedibus posterioribus apprehenso, dextraque gestato. Epigraphe, ut ante, subscripto AN. no IV. TULL. Rursum *Gordiani Pii* est hic Numus ubi supra p. 125. Cervus celeberrimam in *Mœsia* ferarum istarum venationem innuere videtur. Sic enim

enim *Arrianus* de Venat. c. 23. *Cervos, ubi plani se campo explicant, apud Mysos (i. e. Moesos) & Getas, & in Scythia, ac circa Illyricum, equis Scythicis, aut Illyricis insidentes, persequuntur.* PUBL. Ultimus demum Numus rursus insolita est imagine, dum paludatum Imperatorem, cum Victoriola, & hasta exhibet, qui Taurum inter ac Leonem ipse medius adstat, anno exeso: reliqua epigraphe prior. N. XX.
 TULL. *Philippi est hic Numus p. 129. quem sistit ut Victorem Carporum, ac Daciae, quae Moesiae confinis est, Liberatorem. Caterum duo hi Numi postremi excipiunt contra celebris Vaillantii dictum: In Viminacii Colonia Numis perpetuus est Mulieris inter bovem & leonem stantis typus: ac docent, semper adhuc aliquid novi e penu Numaria posse sperari.*

Tu interim vel ab his paucissimis Exemplis animum cape, nullos, qui obtigerint, Coloniarum Numos negligendi, cunctosque rite inspiciendi: cum e singulis, ut vidisti, multa pulchra, evolutis Veterum Scriptis, eruere liceat, jamque Numi e Libris, jam hi vicissim ex illis lumen capere possunt. PUBL. Agerem id perlibenter, si, quantum se animus forsitan exporrigeret, tantum fortuna Libris, Numisque, ac bonis horis faveret. Sine quibus industriam intra vota duntaxat consistere necessarium est. XIII.

DIALOGUS IV.

Prænotiones generales de Urbibus
 Græcis.

TULLIUS.

Maxima fere contentio Eruditorum hodie fervet Græcos ad Numos vestigandos, postquam Romani jam adeo excussi videntur, ut, sive typum, sive argumentum, & historiam spectes, raro in eis novi aliquid, ac singularis, atque eximii speretur: præterquam, quod æs Romanum, nostris in terris crebrius erutum, frequentius multo, atque communius existat.

existat. Græci contra Numi, ex Oriente maxime repetendi, his, qui illuc facultatem nullam habent, parce admodum obtingunt, & forte nonnisi e proximorum Sæculorum, ubi solis quasi Romanis inhiabatur, neglectu relictæ. Insuper Pelasgi sermonis apud plurimos imperitia iis, qui eum callent, animum facit, singulari potius in argumento, in quo pauci valent, quam in vulgari, ac trito elaborandi, ac laudem quærendi.

II. Allicit quoque persæpe hujus Æris elegantia, quod Romano non suppar duntaxat, aut par, sed subinde etiam arte excellentius est. Nam Artes, ac Scientiæ, primam Sedem in Græcia fixerant, æque, ac ipsum Imperium: donec tam hoc, quam illæ, Romam ad Victricem Orbis Dominam commigraverint. Trahunt vero, & maxime, tot nova, græcis in Numis necdum excussa, aut saltem nondum trita. Reteguntur enim ibidem novæ Regionēs, Urbes, Colonia, earum Epochæ, Sacra, Magistratus, Jura, Fœdera, Conventus, ac Societates, Dii, Tempia, Flumina, Animalia, Arbores, Plantæ, & alia sexcenta. Quæ omnia Mythologiam, Geographiam, Historiam, & Chronologiam Veterem, plurima cum voluptate reteguntur, egregie illustrant. Et esto, plurima sint in hoc are vetustissimo, quæ nunquam hodie ex vero amplius cognoscantur, aut si forsitan propitio Apolline deprehenderis nonnulla, tuæ tamen rectæ cognitionis certus non sis: plurimis tamen sufficit, ingenium conjiciendo exercere, & hoc, illovis Scriptoris veteris loco clavis in vicem adhibito, novum saltem aliquid contra alium, colore quodam rationis opinari.

III. Olim porro Græcia, tam quæ Magna dicebatur, quam quæ Insulis adjacentibus constabat, Urbes, ac Respublicas potentes habebat: quæ deinde lapsu temporum subactæ sunt a Regibus, donec & hi, a Romanis oppressi fuerint, ac tandem ejecti. Dantur igitur Numi græci Urbium, libere adhuc dominantium, deinde jam Regiarum, demum Romæ parentium. Primi, secundique generis Numi antiquitate, raritate, ac plerumque etiam elegantia præcellunt: tertii, sub Imperatoribus cusi, omnium frequentissimi. Cernuntur in prioribus Reges, Heroes, ac Sapientes. Regiorum in Tabula I. Exercitationis nostræ Procemialis nonnulla Exempla vidisti. Qui Heroes, ac Sapientes exhibent, plerumque sunt restituti. Liberarum adhuc Urbium græcarum Numos, qui ad Cæsares non attingerent, pariter aliquos ibidem Tabula II. tibi pinxeram.

ram. Hic vero mysteria hujusmodi Numerorum paulo amplius tibi enuncianda sunt.

Cum veritatis historicae, sanæque crifeos prora quodammodo & puppis esse soleant Chronologia, & Geographia, maximam Eruditis curiositatem excitant Epochæ: quas Numi, cum Latini, tum vero maxime Græci, suis literis, tanquam notis numeralibus, frequenter describunt. Supputationis Græcæ conceptam tabulam exhibui tibi *Part. I. Dial. XIII. n. II.* Negotium porro plurimum facessunt Æræ tam diversæ, quibus non modo variæ utebantur Urbes, verum etiam una sæpe eademque, dum dimissa priore, recentiore amplexa, aliter aliterque computabat. Diu quippe Seleucidarum Æra valuit, ex quo nempe *Seleucus I.* Mediam Syriae suæ adjunxit. Alia fuit Æra Pontica. Rebus Romanorum invalescentibus, nascebantur Æræ, Pompejana, Augusta sive Actiaca, item Cæsarea. Sub Regibus aliquando notabantur Anni Regni eorum: sub Cæsaribus anni Imperii. Permultæ Urbes ab annis, quibus conditæ, aut instauratæ, aut Coloniae factæ, aut Privilegiis donatæ sunt, vel etiam Amicitiam, aut Societatem Romanorum inierant, computarunt.

Vides hinc, quam sit ardua, & supra tironem posita res, hujusmodi Ærarum recta discretio: in qua postquam doctissimi etiam Viri omne studium posuerunt, persæpe nihilominus inter eos quaestio pendet, & sententia cum sententia pugnat. Non igitur existimavi, ad prima Rei Numariae Elementa, quo perpetuo spectant Exercitationes nostræ, tantam crucem attingere: cum Tironi tibi, tuique similibus, Latini Numi sat operæ præbeant. Si assurgere aliquando ad altiora subsellia poteris, Cl. *Eroelichium* adi, qui *Tentam. I. Cap. IV.* non solum suprafatas Aeras cum initio suo enarravit: verum etiam, subiecto Alphabetico Indiculo, Regionum & Urbium Epochas, certas, dubiasque, e *Vaillantio, Harduino, ac Norisio* collectas, nonnullasque a se primum detectas, descripsit, ac studiose inter se contulit. Nec omisit, regulas quasdam tam eruendarum, quam conciliandarum hujusmodi Ærarum subnectere, magno utique commodò illorum, qui altiore jam Classsem conscenderunt.

Geographiæ lux plurima sunt Numi, & quidem numero prope infiniti. I. Ob Nomina tot Urbium, in iis dialecto propria, iustaque descripta: cum apud Auctores tam frequenter admodum
 varia,

varia, & vitiata legantur, aut maximo numero penitus desiderentur. II. Ob Situm ibi expressum, quo fere solo plures eodem nomine Urbes discerni possunt: ut *Antiochia ad Maeandrum* in Caria, *ad Euphratem*, vel *Taurum* in Comagene, *ad Sarum* in Cappadocia &c. III. Propter Originem, imaginibus, aut nominibus proditam. Quædam enim Urbes appellant se *Matres* respectu illarum, ad quas ipsæ colonos primos emisserunt: hæc porro se *Filias* esse produnt, dum paria cum Matribus Insignia præferunt. Colonia Romanæ, ab Augustis excitatæ, aut instauratæ, se propterea *Julias*, *Augustias*, *Elavias*, *Aelias*, *Commodianas*, prædicarunt. Aliæ suorum Auctorum Imagines, & nomina ostendunt, disertè quandoque addito *Conditrix* elogio.

VII. IV. Propter Prærogativas peculiare, quibus gaudebant, sique descriptis publice gloriabantur. Quæ etenim principes erant suæ Regionis, prætulerunt *Metropolis*, aut *Prime* præconium: aliæ *Secundas*, *Tertias* &c. ordine se appellabant. Aliæ *Coloniæ* nomine se jactabant: aliæ se *Liberas*, aliæ *Innumes* prædicabant. Aliæ *Communione* suam, & *Societatem* cum pluribus Urbibus expresserunt. Aliæ dixerunt se *Sacras*, & *Inviolabiles*, propter jus Asyli: aliæ *Neocoras iterum*, *terium*, ob solemniorē apud se Dei cuiusdam cultum, vel Sacra celebriora. Aliæ *Classicas* ob facultatem prædiciariæ Classis cum imperio tenendæ. Aliæ præconio *splendidissima*, *illustris*, *pulchra*, *magnæ* superbiebant. V. Propter Magistratus varios, tam sacros, quam profanos, in eis percensitos, ut *Pontifices*, ac *Sacerdotes*, *Præsides*, & *Curatores Ludorum*, *Theologos*, i. e. Divinorum Interpretes, *Archontes*, *Prytanes*, *Strategos*, *Grammateos*, *Sophistes*, i. e. Viros doctos, disertosque.

VIII. Mitto alia, cum ex his abunde pervideas, quantum doceant Numi Græci, majori, quam Scriptores, firmitate, licet non semper, ob sphalmata Monetiariorum, omni obscuritate exclusa. Quomodo plurima istorum dialecto græca fuerint elata, ex novendecim Exemplis Tab. I. intelliges, ex III. *Spartemio* tibi conquisitis: unde & singula, quæ dixi, nominetenus duntaxat hic excepta sunt, suis, ubi singula occurrent, locis amplius nonnihil exponenda. PUBL. Insigniter Græcos tu Numos mihi commendas, quos gratulor possidentibus, quamvis me inopia vetat, iisdem præsentibus deliciarum. Jucunde interea Numos a te mihi pictos intuebor. Delectat enim, videre saltem, quod habere non licet, dum justa contem-

templandi mora conceditur: & ea est Scientiarum felix conditio, ut meditatione, non possessione rerum, hauriantur, ac perficiantur.

DIALOGUS V.

Exempla Numorum, qui Urbium
Originem docent.

TULLIUS.

Priores Numi te docebunt, Conditoribus, aut Instauratoribus Urbium longo tempore honorem hunc impensum fuisse, ut ære publico signarentur. Primum recenset. PUBL. Ornatur capite fœmineo, in tabula quadrata expresso, pone quod hinc & inde deorsum scribitur: ΑΒΔΕΡΑΣ ΚΟΡΑΣ: i. e. *Abderæ Puellæ*, aut *Virginis*. Extra tabulæ latera quatuor divisim est: ΑΒΔΗΡΙΤΕ Ν: *Abderitarum*. TULL. Numum hunc pinxit *Spanhemius* 1. pag. 563. unacum altero, in quo est Caput juvene masculum, quasi radiis illustratum, ut Apollinis videri posset, ipse tamen *Abderi* esse arbitratur. Ab hoc enim *Abderam*, Thraciæ, quæ hodie Romania dicitur, Urbem conditam esse, plures cum *Strabone* tradiderunt: & ab eo Nomen saltem accepisse, ipsi *Abderitæ* in Literis ad *Hippocratem* datis ita fassi sunt. "Est autem *Aesculapius* Hercules ex fratre Nepos: a quo est *Abderus*, cujus est Urbs cognominis.," Contra *Solinus* hujus Urbis originem ad *Abderam* Virginem retulit, inquit: "Inde non procul *Abdera*, quam Soror *Diomedis* condidit, & a se vocavit.," Alii eam ab ipso *Hercule*, in *Abderi* honorem dicatam volunt, strui ex ejus voluntate cœptam a *Tisamene* Clazomenio, a Tejis perfectam. Quæ, & hujusmodi, etiam per Numos pleræ non dirimuntur.

Fertur porro *Abdera* sic a muribus aliquando, & ranis infestata, ut incolæ solum ad tempus vertere debuerint. Hos *Cicero* stupor mentis obnoxios tradidit, adeo, ut *Abderitica mens* in proverbium abierit. Quo alludit *Martialis*, canens:

Abderitanæ pectora mentis habes.

Nihilominus ejus Cives fuere Philosophi, *Democritus*, & *Protagoras*. Occupavit hanc Urbem *Hortensius* Prætor, quod impositam nimis ingentem exactionem præstare abnuerit, primosque Civium necavit, cæteros ut servos venum dedit. Sed hanc nimiam severitatem rescidit Senatus Romanus, Urbemque, ac Cives, Libertati antiquæ restituit. *Livius* L. XLIII. Apud *Patinum* inter Numos *Tiberii* p. 57. æreus medius existit, cum Templo, quinque columnis fulto, quas inter legitur: ABDERA. Sed cum latinam inscriptionem Urbi græcæ non convenire autumaret, hunc Numum alteri Urbi Hispaniæ Bæticæ tribuit, cui hodie *Adra* est nomen.

III. PUBL. Numus alter Equitem sistit galeatum incitato sonipede, cum hasta transversa, procumbente sub equi pedibus hoste devicto. Supra legitur: ΠΑΤΡΑΟΥ: i. e. *Patrai*, sive *Patrii*. TULL. Hic Numus argenteus apud *Spanhemium* I. p. 561. in Adversa Caput habet diadematum incerti Regis, Urbemque *Patras*, Achaïæ quondam Caput, spectat: cujus alterum Conditorem, aut potius Amplificatorem refert. Nam juxta *Pausaniam* L. VII. Civitas ista primum extructa fuit ab indigena *Eumelo*, & a terræ cultu *Aroë* dicta: prolatis deinde per *Patreum* pomoeriis, nomen *Patras* in ejus memoriam accepit. Postquam vero ab *Augusto* facta est Colonia, & Achaïæ princeps, atque Sedes Romani Proconsulis constituta, ac jure Monetæ cudendæ donata, gratitudinis causa suscepit & nomen *Augustæ*. Unde latinis in numis, quorum *Patinus* complures exhibet, perpetuo scribitur: COL. onia A. roe A. ugusta PATR. ensis. Quamquam *Harduinus*, oblitterato vetusto nomine, A. primum pro neta numerali haberi velit, & legi: Colonia Prima Augustæ Patrensis. Veneti hanc Urbem, ubi S. Andreas Apostolus passus est, in quodam colle Moreæ sitam, *Patrasso* appellant.

IV. PUBL. Numus tertius, cujus utramque faciem expressisti, in Adversa Caput refert *Augusti* laureatum, cum epigraphe: ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ: ubi non sapio. In Aversa Martem adstare puto, cum hasta, & clypeo. Circum lego: ΚΛΑΖΟΜΕΝΙΩΝ: i. e. *Clazomeniorum*. TULL. Græcis ΚΤΙΣΤΗΣ idem est, ac Latinis *Conditor*. Cum igitur in hoc Numo, quem *Spanhemius* l. c. ex Thesauro Brandenburgico Argenteum laudat, scribatur: *Augustus Conditor*: colligi posse idem ait, hanc Urbem Joniæ longe antiquissimam, ab *Alexandro M.* jam amplius cultam, *Augustum* tanquam alterum Conditorem veneratam fuisse. Quamquam e Scriptori-

bus,

bus, qui multa prætermiserunt, id erui nequeat. Civem huic Urbi *Anaxagoram* Philosophum imputant. Caterum elogium ΚΤΙΣΤΗΣ, variis attributum, compluribus in Numis legi, Vir idem illustris ostendit.

PUBL. Numus quartus opposita sibi Capita Osiridis, cui modius impositus, & Isis, quæ Lotum gestat, præsert, cum epigraphe: ΚΟΜΟΔΙΑΝΩΝ ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΑΙΓΕΑΙΩΝ. ΕΤΟΥ. ΔΑC. i. e. *Commodianorum Hadrianorum Aegeorum. Anno CCXXXIV.* Rectene omnia? TULL. Undique. Numum hunc Æris maximi cum Capite *Commodi* signatum, pinxit *Spanhemius* l. p. 689. *Aege*, juxta *Strabonem* Ciliciæ Urbs exigua, habuit nihilominus Navale, i. e. Classem propriam, inde *Navarchis* quoque appellata. Insuper & *Neocora*, sive *Aeditua* fuit. Utrumque manifestum reddit alius ibidem Numus æreus magnus *Valeriani*. Cujus Aversæ medium tenet Caput nudum, quasi Solis, quod vero Mercurii esse dicitur. Oram numi in æqualia duodecim spatia dividunt radii quasi Solares ordine gemino: in quorum interiore ponitur epigraphe: ΑΙΓΕΩΝ ΝΕ. ΝΑ. i. e. *Aegensium Neocororum Navarchidos.* Ordo exterior duodecim Signorum Zodiaci figuras habet inscriptas.

Primum hic notandum, Nomen hujus Urbis, tam apud Scriptores, quam in Numis, nunc ΑΙΓΕΩΝ, nunc ΑΙΓΑΙΕΩΝ, nunc ΑΙΓΕΑΙΩΝ, nunc ΑΙΓΑΙΩΝ scribi, liquido testimonio, sæpe per ignorantiam, vel incuriam Scribarum, & Artificum, aut etiam propter usum literarum jam tunc promiscuum, fluctuare Orthographiam Numariam, ac eos proinde, qui uni alterive Numo tenaciter nimis inhærent, frequenter infirmius niti, quam credunt. Deinde, cum *Aegenses* prædicaverint se *Hadrianos*, & *Commodianos*, peculiaribus gratiis utrique Imperatori adstrictos, id fecisse: quamquam non raro Monarchæ tunc imperanti, nomen ejus assumendo, amorem duntaxat, ac reverentiam, nullo beneficio accepto, testari voluisse videantur, sive vero, sive simulato affectu id fecerint. Cujusmodi de *Commodo* facile crediderim.

ΝΑΥΑΡΧΙΣ, vel *Navalis* Urbs dicitur, quæ & Classem Navium, & earum Præfecturam, liberamque ordinationem habet, sibi variis de causis adjunctam: de quo iterum infra. ΝΕΩΚΟΡΟΥ, vel, ut latine vox ista exponitur, *Aeditue* Urbis elogium, quod non parum honoris asferre credebatur, illæ Civitates gerebant, quæ

V.
TAB. II.
N. IV.

VI.

VII.

Templi celebrioris, a tota Provincia frequentati, Custodiam, & Sacrorum ibi publicorum, cum primis Ludorum solemnium facultatem, curamque habuerant. Si cultum sui Dei novis, magnisque incrementis, ut reparato, vel ampliato Templo, Sacris, aut Sacerdotibus auctis instauraverint, vel etiam novi Dei cultum assumerint, ΔΙC, ΤΡΙC ΝΕ Κ. i. e. iterum, tertium Aeditue laudabantur. Aera demum nostri Numi ΔΑC. i. e. CCXXXIV. creditur denotasse Annum Urb. Cond. 941. Christi 188. Imperii Commodiani 13.

VIII.
TAB. II.
N. V.

PUBL. Qui sequitur Numus quintus, elegans certe, Amphitheatrum, seu Circum redhibet, in fronte quadratum, & pinnatum, cum porticibus multis, retro rotundum cum scamnis pluribus, copia spectantium oppletis. A dextris videtur esse templum, columnis trabeatum. In circo confidet Hercules, post quem Clava sua: ante ipsum Agonotheta consistens, ramusculum, quasi palmam Victoriæ, ostentat. Supra lego: ΗΡΑΚΛΕ ΤΑΝ: infra: ΜΑΤΡΟC ΑΠΟΙΚΟΝ ΠΟΛΙ Ν. Quid hæc innuunt? TULL. Præconium singulare, quod, cum icone hujus Numi maximi Gordiani Pii præmissa, late deducit Ill. Spanhemius l. p. 577. sqq. Epigraphen enim sic exponit: *Heracleotarum Matris Coloniæ Civitatum.* Ait postea, cum plures Urbes *Heracleæ* dictæ fuerint, præstantissimum tamen hunc Numum ad aliam nullam, quam *Heracleam Ponti*, referri debere: id, quod conficit *Strabonis* auctoritate, l. XII. hunc Numum, quasi coram inspectum, sic exponentis: „*Heraclea* Urbs est, Portu commodo, & alias etiam memorabilis: „utpote quæ etiam *Colonias* deduxerit. Ejus enim *Coloniæ* sunt „*Chersonesus*, & *Calapis*. „

IX.

Quapropter *Heraclea* non se scripsit *Metropolim*, tanquam primam ac principem suæ Provinciæ Urbem, quibus præeat solo Primatu, vel quocunque in eas convocandas, sive judiciis ordinandas jure: quales in amplis Provinciis gratiæ Principum plures constituebantur. Sed *Matrem* se prædicavit *Coloniæ Urbium*, a se genitarum, & emissarum, ac proinde vere Filiarum suarum. Quanta esset harum erga Matres obligatio, colligi possit ex adhortatione, quam, *Livii* testimonio l. XXVII. cap. 9. Consules discessuris ad *Coloniæ Romanam* inculcarunt. „Cogitarent nimirum, non „*Campanos*, neque *Tarentinos* eos esse, sed *Romanos*, inde oriundos, inde in *Colonias*, atque in agrum bello captum, *Stirpis* auggendæ causa, missos. Quæ *Liberi* Parentibus deberent, ea illos

„Roma-

„ Romanis debere, si ulla pietas, si memoria *Antique Patria* esset. „ Hoc vinculum Græcas apud Colonias æque tenuisse, vel inde confirmatur, quod etiam Coloniae unius Urbis Matris matuo se ut Sorores respexerint. Sic namque Romæ perorabant *Rhodiiorum* Legati apud Senatum pro *Solensibus*, uti *Polybius* tradidit in Excerpt. Legat. XXV. „ Nam propter Cognationem, dicebant, sui esse „ officii, ut Civitati illi consulerent. *Argivorum* Colonos esse *Solenses*, sicut & *Rhodos*: unde fraternam inter ipsos Cognationem vigere „ ostendebant. „ Pauca ego tibi de plurimis, a *Spanhemio* uberri-
ma eruditione conglomeras.

PUBL. Numi sextus, ac septimus, eodem fere typo existunt, qualem in Exercit. Procem. Tab. II. n. 7. in *Dyrrachiorum* Numo argenteo, quem incusum teneo, mihi pinxisti, & exposuisti Dial. VI. n. 3. sqq. Obtigerunt vero interea mihi, & hi duo Numi præsentēs, æque argentei. Prior eorum in Adversa vaccam habet, quæ vitulum lactat: supra est Rosa, subscripto nomine: ΘΕΟΔΑΤ. i. e. *Deodati*. Aversa tabulam refert, aut mensam, vel Aram quadratam, ignotis anaglyphis ornatam: circum latera scribitur: ΚΟΡΚΥΡΑΙ Ν: i. e. *Corcyreorum*. Posterior in Adversa, rursus super Vaccam cum Vitulo suo, scriptum habet: ΑΤΙΑΣ. In Aversa, ubi par Tabula, sed lateribus recurvis, quæ in anteriore sunt recta, supra scribitur: ΑΠΟΛ. Circum: ΞΕΝΟΦΑΝΤΟΥ. Hic adhæreo. TULL. Nomen superius est *Apolloniatarum*, quorum hic est Numus: *Xenophantes*, *Gius*, ac *Theodarus*, Nomina sunt Personarum, qui tunc Magistratum his in Urbibus gesserunt. Vacca vitulum lactans pascuorum fertilium index habetur: qui vero typus, quemadmodum Tabulæ in Aversa, in his Urbibus par, demonstrat, unam ab altera descendisse. *Corcyra* quippe Mater fuit, quæ *Dyrrachium* ut Coloniam a se sola emisit: *Apolloniam* vero simul cum *Corintho* Matre sua genuit, prisco more, ac instituto, ut Filiæ parientes Matribus velut obstetricibus uterentur, dumque illæ darent novos Colonos, hæ Ducem eorum subministrarent.

Ambos hos Numos, una cum *Dyrrachino*, etiam *Spanhemius* I. p. 571. exhibuit, ac docuit, quod jam olim ex parte tibi suggereram: Scilicet, Urbes Filias Matrum suarum linguam, Deos, & Sacra, Sacrorum ritus, festa, leges, Magistratus, vestes, habitum, & mores retinuisse, cum primis & Insignia. Primitias frugum ad

X.
TAB. II.
N. VI.
& VII.

XI.

cas submisisse: pendisse annum vectigal, suppetias in bello ivisse, easque mutuo accepisse: inde arduis in quaestionibus petiisse iudicia: &, si Rectores Matrum decesserint, ad funus honorandum Legatos illico dimisisse. Hæc omnia Romani, a Græcis accepta, suarum quoque Coloniarum in usum deduxerunt: nisi gratiæ quandoque locum dantes, aut merito peculiari, hæc vincula in nonnullis laxarent. Habes nunc porro Exempla, e quibus intelligis, Urbes Græcas Originem suam persæpe suis in Numis docuisse. Quæ sequentur, Elogiorum Variorum Specimina tibi dabunt.

DIALOGUS VI.

Varia Urbium Privilegia in Numis
descripta.

PUBLIUS.

I.
TAB. II.
N. VIII.

Numus octavus Elephantem stantem refert, pone quem a dextris est Aera MB. i. e. Annus XLII. Supra, & infra lego: ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΙΑΟΥ: i. e. *Apamea Sacra & Inviolabilis*. TULL. Urbes *Apamea* nomine plures in Asia erant: præsens Numus, qui est apud *Spanbe- mium* I. p. 663. laudat *Apameam* Syriæ, ad *Orontis*, & *Marfiæ* confluum: quam conditam volunt a *Seleuco I. Nicatore*, & in Conjugis *Apames* honorem *Apameam* dictam. Ob miram soli fertilitatem Rex iste quingentos Elephantes ibidem pasci, ac nutriri voluit: cujus rei causa Elephas hic adstat. Elogium, arque Privilegium ΙΕΡΑΣ, i. e. *Sacra*, Urbes illæ consequebantur, quæ vel pluribus Templis, vel unico cumprimis celebri, & plurium populorum concursibus celebrato, inclitæ fuerant. His fere semper Præconium pariter, & Privilegium ΑΣΙΑΟΥ, i. e. *Inviolabilis*, accessit, ut nimirum Servi, Debitores, ac Malefici, illuc confugientes, præsidium ibidem invenirent, & ad pœnam extrahi non possent. Nam Tempa per se plerumque *Afyla* erant: quorum tamen libertatem, ob abusum crimi-

criminosorum, *Tiberius* Imperator sustulit apud plures, apud alios certis limitibus constrinxit.

PUBL. Numus nonus Victoriam alatum ductibus valde informibus exhibet, veluti gradientem, cum seroto, & palma. II.
TAB. II.
& in subjuncta tabula lego: ΕΛΕΥΘ. ΡΟΔΙΩΝ. Quomodo hæc enunciem? TULL. Lege: *Liberorum Rhodiorum*. Protulit hunc æris magni Numum *spanhemius* II. p. 585. & vult sub *Nerone* cufum. De vi autem, & notione vera vocis ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ late disserit Tom. I. a p. 674. contra eos, qui Libertatem plenam, ac nulla sui parte circumscriptam, per eam intelligi asseruerant. Quo pacto sumta, excluderet omnem subjectionem, & eximeret a quocunque Domino: aut, si Clientelam aliquam admitteret, supremamque protectionem, involveret attamen hæc tria beneficia indulta, simulque salva, scilicet, ut suis legibus vivere liceret, item proprios Magistratus eligere, ac demum nullis tributis teneri. Quæ tamen Privilegia cum frequenter separata fuerint, & ideo singula peculiare nomen acceperint, non possunt unico nomine juncta intelligi. N. IX.

Urbes igitur, quibus liberæ fuerunt suæ Leges, & licuit Magistratum propriorum electio, cum tamen vestigalibus obligarentur, dicebantur *Αυτὸνομῶς*, latine *Autonome*. Quæ vero Tributorum onere fuerunt exemptæ, *Ἐλευθεραὶ*, i. e. proprie *Liberæ*, aut rectius *Immunes* appellatæ sunt. Id, quod liquidum sit gemino luculento testimonio Græco uno, altero Romano. Nam apud *Xenophontem* *Histo. Græc. L.V. c. II.* Persarum Rex ita statuit: „Asia autem „Urbes suis legibus utendi habeant facultatem, pristinum vero Regi „tributum pendant. „ Contra *Polybius* Excerpt. Legat. XXXVI. de decem Legatis Romanorum, devicto Antiocho submissis, hunc in modum retulit. „Quæ Civitates, suis legibus use, ante bellum „tributa Antiocho pendebant, atque in eo bello fidem Romanis „servaverant, iis Tributa remiserunt. „ Clarius adhuc *Livius* L. XLV. c. 26. rem dixit, narrato bello Illyrico addens „dece- „visse Romanos, non solum *Liberos*, sed etiam *Immunes* esse *Issenses*, „ac *Talentios*, bene de Republica meritos. „ III.

Quemadmodum autem *Immunitas* dabatur pro meritis, ita vicissim ablata fuit, vel saltem restricta, si Urbs aliqua in Romanam delinqueret. Exemplo ipsa *Rhodus* est, suæ Insulæ Caput ad mare Carpathicum, Urbs amplitudine, aliisque prærogativis cele- IV.

celeberrima. *Tacitus* quippe de illa *Annal.* XII. c. 58. „Redditur *Rhodiis* Libertas, adempta sape, aut firmata, prout externis „bellis meruerant, aut domi seditione deliquerant.„ Ademptam eisdem a *Claudio* Imperatore, ob Cives Romanos in crucem actos, deprecante vero *Nerone*, ab illo iterum restitutam, ex *Dione* discere licet L. LX. Quod etiam huic Numo, *Neronis* intercessoris honoribus cuso, juxta *Spanhemium*, causam præbuit.

V.
TAB. II.
N. X.

PUBL. Numus decimus *Juvenem* exhibet, navi statione firma insistentem, qui, vestem attrahens, vultu in lævam converso, dextra extenta quasi fociis digito locum, quo sequantur, ostendit. Epigraphe ad lævam versu gemino: ΣΙΔΩΝΟΣ ΝΑΥΑΡΧΙΔΟΣ: i. e. *Sidoniorum Navarchidum*. A dextris est Æra: Λ. ΟΥΑΛΕΑΥΤΟΣ ΖΚΣ: h. e. Anno 227. TULL. Hunc Numum *Claudii*, cusum a *Sidone* Phœnicix Urbe Maritima, omnium suæ Regionis præstantissima, quæ *Navarchidem* se prædicat, pinxit *Spanhemius* I. p. 688. ubi sine dubio stat *Navarchus*, qui omni habitu suo imperantem exhibet. Consimilem autem Numum *Traiani* protulit *Patinus* p. 145. ajens vero, Fœminam ibi stare, quam nonnulli *Didonem* esse arbitrentur: quod mihi non videtur.

VI.

Maritimarum porro Urbium nulla forsitan fuerit, quæ proprias Naves in litore suo non haberet. *Navarchides* tamen illæ solæ audiebant, in quarum litore Classes ad Provinciæ tutelam veluti stationem fixerant, & in quam illæ imperium quoque habuerunt. Vel, quibus jussu Romano commissum erat, sinum, aut flumen tueri, ac purgare: res fiscales, aut vectigales, aliasve recipere, & custodire: item Urbibus adsitis præsidio esse, celerique auxilio venire. De *Sidone* Auctor est *Diodorus Siculus* L. XVI. eam, dum adhuc suo flore valeret, & antequam a *Persis* in ultionem defectionis funditus pessumdaretur, Centum *triremibus* instructam fuisse. Prima didicit noctu diuque navigare, habuitque amplissimum, & commodissimum, atque duobus Castellis munitum securissimum Portum, Regione sua circum, ut *Paradiso*, vernante. Hodie perexilis nominis est.

VII.
TAB. II.
N. XI.

PUBL. Undecimus Numus Capite turrato, velatoque, Genium Urbis, ut existimo, redhibet. Epigraphe gemino versu sic habet: ΣΕΒΑΣΤΗ ΙΕΡΑΣ ΑΥΤ. ΝΑΥΑΡΧΙΣ ΕΛΕΥΤΕΡΑΣ: i. e. *Sebaste Sacra, suis Legibus, Navarchis, Libera*. TULL. Quatuor Elogiis in hoc Numo maximo *Tranquilline*, Conjugis *Gordiani Pii*, apud

apud *Spanhemium* I. p. 691. gloriatur *Sebaste*, prius *Eleusa* dicta, alia tamen ab *Eleusi*, ubi Sacra notissima *Eleusina* *Cereris* erant. Postquam vero *Augustus Cæsar* eam *Archelao*, filio *Herodis*, in *Tetrarchiæ* Sedem constituisset, is eandem in honorem *Cæsaris* appellavit *Sebasten*, quasi *Augustam*.

PUBL. Numus duodecimus, extra *Sertum laureum*, nil præter verba græca circum, & in area referens, a te, obsecro, legatur. TULL. Ita is habet: Circum: $\text{CMTPNAIQN NPOTQN ACIAC}$ VIII. TAB. II. N. XII.
 L. NEOKOPQN. Intra *Sertum* deinde: $\text{TQN CEBAC TQN KAAAEIKAI MI FEOI}$: i. e. *Smyrneorum Primorum Asia ter Neocorum Augustalium Pulchritudine & Magnitudine*. Maximi moduli hoc numo, cujus *Adversa Caracallam* exhibet, & quem *Spanhemius* pinxit I. p. 648. *Smyrna* se jactat *Primatu*, non ut alia *Metropoles*, qualis & ipsa fuit, tanquam principem, quæ ceteras *Asiæ Urbes* Ordine solummodo anteiret: sed etiam *Primatu Pulchritudinis, & Magnitudinis*, quodque *tertium facultatem* acceperit *Ludorum Augustalium*, i. e. in honorem *Cæsarum publice curandorum*. Nam & *Ludi solemnnes* ad munus *Neocorum, sive Aedituorum* pertinuerunt.

Longe vero majori superbia hæc eadem Urbs extulit se in Marmore triplici *Oxonienſi*: quorum unum, ceteris paululum differentibus, ita prædicat. „*Prima Asiæ Pulchritudine, & Magnitudine, & Splendidissima, & Metropolis, & ter Neocora Augustalium, secundum decreta sanctissimi Senatus & Ornamentum Joniæ, Smyrneorum Civitas.*„ Consonant huic laudi *Scriptores*, a *Viro Illustri* adducti, cum primis *Aristides Adrianopolitanus, & Smyrnæ civitate donatus*, in *Orat. de eadem coram Commodo Imp. habita*, qua eidem *Cæsaris* multam gratiam, sibi vero *Statuam* apud *Cives* promeruit. Hic de *Smyrna*, ex ruinis terræ motus restituta, his paucis multa certe dixit, inquit: *Tunc etenim Urbes alias, nunc ipsa propemodum se ipsam vicit.* Eum post paulo iterum audiemus.

PUBL. Haud aliud possum, nisi perpetuo mirari tam pulchra, quæ undique suggeris mihi, nilque interloqui licet horum omnium rudi. Pergo proinde ad Numum tertiumdecimum, ubi Aquila se intra *Sertum laureum* librat, cum epigraphæ: $\text{MATHNTQN EBAOMATHC ACIAC}$. X. TAB. II. N. XIII.
 Quid hoc iterum? TULL. Latine dixeris: *Magnetum Septima Asiæ*: ut *Spanhemius* exponit. Qui hunc Numum *Gordiani Pii* pingens I. p. 655. multus est in remonstrando,

do, qua demum ratione *Magnesia* ad *Mæandrum*, non altera, qua ad montem *Supilum*, elogio *Septimæ Asiæ* insigniri, eodemque gloriaripotuerit: id, quod prima fronte peregrinum, & nullius, vel perexiguæ laudis videatur.

- XI. Fortissimum vero *Præconii* argumentum ducit ex eo, quod cum in Magna aliqua Provincia communes haberentur *Conventus*, vel *Concilia Generalia*, *Urbes* ad eam attinentes inter se, tam sedendi, quam vota edendi, constitutum ordinem haberent, immo & numerum *Votorum*: ita, quod *Strabo* L. XIV. de *Lyciæ* *Conventu* tradidit, *Primæ & Maximæ*, *Urbes* trium suffragiorum jus, *mediocres* duorum, reliquæ unius dumtaxat haberent. Unde, cum *Proconsularis Asia*, permultas *Urbes* complecteretur, quarum *Tacitus* *Annal.* XI. c. 47. sub *Tiberio* *duodecim celebres uno terra motu nocturno collapsas* asseruit, ab hoc *Imperatore* postea restitutas: *Magnesia* se ordine *Septimam* inter illas fuisse, sibi honorificum duxit. *Aquilam* quasi *tesseram* respicit *Jovis Cretagenis*, vel *Creta geniti*: quia *Magnesia Urbis Cretæ* *Colonia* existit. Alii tamen in his aliter cogitarunt: quod hic extricare non vacat.

DIALOGUS VII.

Exempla Magistratuum propriorum,
item Concordiæ, ac Societatis Urbicæ
in Numis.

P U B L I U S.

I.
TAB. II.
N. XIV.

DEcimus quartus *Numus Cybelem*, puto, refert *sedentem*, *Capite turrato*, quæ lævo cubito innititur *cymbalo suo*, *accumbente ad pedes Leone*: ante ipsam stat *Vir togatus*, eidem *Aquilam*, aut aliam *avem offerens*. *Epigraphen* ego non tento. *TULL.* *Æris hic maximi Numus est apud Spanhemium* I. p. 711. cum aliis duobus, pari mole, *imagine autem di-*

ver-

verſa, *M. Aurelio*: cuiſis: in quorum uno Vir iſte volucrem ſuam Jovi ſedenti præſentat: in altero ipſe, denuo Avem geſtans, cum duabus Nemeſibus adſtat. Verba ubique eadem ſunt: Circum: ΑΤΤΑΛΟΣ ΚΟΦ. ΤΑΙΣ ΠΑΤΡΙΣΙ: infra: ΚΜΥΡ. ΛΑΟ. i. e. *Attalus Sophiſta Duplici Patriæ Smyrne Laodiceæ*. Quæ antequam exponam, N. XV. ſequentem pariter Numum recensere libet, iterum *Spanhemianum* p. 712. & ſub *Septimio Severo* cuſum. Legitur in eo intra Sertum: ΠΡΩΤΑ ΚΟΙΝΑ ΑΣΙΑΣ ΚΜΥΡΝΑΙΩΝ: i. e. *Prima Communia Aſiæ Smyrneorum*. Circum eſt: ΕΠΙ ΣΤΡΑ. ΚΑ. ΡΟΤΦΙΝΟΤ ΚΟΦΙ. Sub *Claudio Ruſino Stratego Sophiſta*.

Hic primum noveris, Viros, qui clara dicendi dote fuerant inter Græcos, ita, ut non modo uberi, ornatoque ſermone Panegyres dicere, ſed etiam gravi, ſapientique eloquio cauſas arduas coram Principibus, aut Senatu, agere poſſent, *Sophiſtas* dictos eſſe, maximoque nomine fuiſſe. Cum primis autem floruerunt ſub iis Auguſtis, qui ipſimet ſapuerant, uti ſub Trajano, Hadriano, & Antoninis. Paleſtra eorum princeps, ante omnes prope alias Urbes, fuit *Smyrna*, cujus elogia percenſens *Ariſtides* jam ſupra laudatus, Orat. de Concord. Urbium agebat: „Maximum autem „omnium, dictuque digniſſimum, ſunt *Muſarum & Gratiarum Cho-* „ri, Urbem perpetuo peragrantes.„ Et luculentius *Philoſtratus* L. I. de Vit. Sophiſtar. „Nam cum Jonia tota velut *Muſeum* ad- „miniſtrata ſit, ejus *Smyrna*, ut inter *Instrumenta Muſica* Maga- „dis (genus *Tibiæ præſtantiſſimum*) ordinem tenet perfectiſſimum.„ Exiſtimatio porro *Sophiſtarum* fecit, ut ab Urbibus vel ad ſe mutuo, vel ad Reges, vel ad Senatum Romanum, vel ad ipſos Auguſtos crearentur Legati: ut vel ſupplicarent, vel deprecarentur, vel amicitiam, ſive auxilia implorarent, & ſi quid aliud utilitatis, aut neceſſitatis publicæ fuerat, ſuada ſua procurarent. Re per ipſos ad votum peracta, Statuis, Muniis publicis, omnique grati animi conteſtatione ab Urbibus honorabantur. Conſecuti ſunt Magiſtratus domeſticos, immo nonnunquam ab Imperatoribus ipſis ad alta ſubſellia evehebantur. Nihil igitur vile de *sophiſtis* ejus ætatis cogites: quibus & hoc ornamentum frequenter acceſſit, ut variarum Urbium Cives adſciti fuerint, atque creati.

Jam præſentes Numos intelligere tibi licet. *Attalus*, primo in Numo *Sophiſta* prædicatus, filius *Polemonis* itidem *Sophiſtæ*, hunc, & alios duos pariter a me ſupra laudatos Numos, dicavit *duplici*

Patriæ, nimirum *Smyrnæ*, & *Laodiceæ*: quoniam eum utraque Urbs in Civem assumerat. Alter Numus *Prima Communia Asiæ* Spectacula, sive Ludos, omnium concursu in Deorum suorum honorem celebratos, prædicat, sub *Claudio Rufino Sophista*, & *Stratego* suo, i. e. Prætoris. Nam vox græca *Στρατῆρ*, ut *Spanhemius* plurimum Scriptorum testimonio comprobatur, vetustioribus temporibus *Populum* designabat, postea demum ad *Exercitum* indicandum traducta. Hinc *Strategus* ille intelligitur, qui vel *Civilem*, vel *Militarem* potestatem gessit. Dubio autem vacat, hanc vocem, in tot Urbium Numis repertam, non *Militarem Præfectum*, sed *Prætorem Urbanum* innuere.

V. In *Cebessensium* apud eundem Ill. Virum laudatis Numis leguntur *Varus*, item *Aurelius* quidam, uterque *Sophista*, & ambo præterea dicti *Archontes*: ac posterior quidem *ΑΡΧ. Π. Ω. Τ. Β.* i. e. *Archon Primus*, ac iterum. Erat hoc apud quasdam Urbes *Reſtorum* suorum peculiare nomen: quorum si simul plures uno Collegio extiterint, qui princeps uno anno, biennio, vel triennio fuerat, *Primus*, laudabatur, sique Primatus iste confirmatus eidem foret, iterum, tertium addebatur. Denotabatur hæc vox per *ΑΡ.* vel *ΑΡΧ.* Ubi autem scriptum *ΑΡΧΙ.* legendum est *ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ*, h. e. *Summus Pontifex*. In *Temenothurensium* Numo, ac aliis, legitur: *ΑΡΧΙΕΡ. ΑΡΧ.* & indicatur, unam, eandemque personam, & in Sacris, & in Politicis, potestatem summam habuisse.

VI. Et quoniam hic sumus, etiam Vocem *ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ* penitus ignorare non debes, quod erat *Scribæ* Nomen, pariter frequens in *Græcorum* plurimum Numis, & apud Romanos, ubi *Scribæ* etiam *Apparitores* vocabantur, honestum quidem, ob famulam, quam præbebant Magistratibus, operam: apud Græcos autem etiam honorificum. Huic enim hominum generi Arcana Magistratum, immo & *Rerumpublicarum*, in tabulas, decreta, vel epistolas referenda, necessario concedi debuerant. Quapropter non obvius eorum, sed peculiaris delectus fiebat, sique morum honestate, & integritate fidei, atque cognitione rerum, sui que muneris inferioris industria se commendaverint, ad gradum amplio rem sæpe non infeliciter adspirarunt.

VII. *PUBL.* Numus decimus sextus *Fœminam* galeatam exhibet sedentem, quæ ante se urnam habet super basin, cui lapillum, vel

vel calculum immittit. Epigraphe: KOINOBOTAION EAETΘEP. TAB. II.
 Infra: TAPC. Interpretem tu agas. TULL. Ita sonant hæc N. XVI.
 verba: *Commune Concilium Libere Tarfi*. Aereus magnus hic Numus, *Caracalle* signatus, est apud *Spanhemium* I. p. 679. Hujusmodi porro *Concilia communia*, cum primis in Asia, jam Romæ subdita, statis temporibus agebantur, Conventu omnium Asiæ Populorum ad singularia Tempia, præ cæteris celebria, ubi Sacra, Festa, Ludi communiter fiebant. Considerant Legati aut ipsis in Templis, aut in proximis Lucis consecratis.

Consulebatur in medium, atque suffragiis collectis, quod VIII.
 hoc in Numo Genius Tarfi cum Urna sua facit, decernebatur, non, ut olim, dum hæc Provincia plene adhuc sui juris esset, & absque nexu Romano, de pace, aut bello, de fœdere cum exteris Regibus, de communi Prætoze Asiæ, de legibus, vel editis, quæ ab omnibus Oppidis essent servanda: Sed de Asiarchis, & Sacerdotibus constituendis, qui templa, festa, ludos curarent: de Urbium inter se dissidentium concordia reparanda, vel cum alterius Provinciæ hominibus ineunda, aut instauranda: de Legationibus, ad Augustos, vel Senatam submittendis: de omnibus tandem, quæ univèrsos tangerent, & communi duntaxat sententia essent definienda.

Quando solam Communionem Provinciæ, sine Concilio, IX.
 exprimere libuit, scribebatur: KOINON KIAIKIAS, sive KPHTON, i. e. *Commune Cilicie*, vel *Cretensium* &c. Dum Fœdus duntaxat privatum, & Societas duarum, vel aliquot Urbium indicaretur: occurrit in Numis vel per compendium OMO. vel integre OMONOIA EΦEΣIΩN ΣMYPNAIΩN: *Concordia Ephesorum Smyræorum*, vel sola nomina Urbium fœderatarum apponebantur, ut MYTILAIHNAIΩN KAI ΠEPΓAM. *Mytilencorum & Pergamenorum*: subinde conjunctione KAI etiam omiſsa.

PUBL. Adhuc, quod reor, a *Tarso* non recedimus, quam X.
 sequentibus pariter duobus in Numis legere mihi videor, quo- TAB. II.
 rum imagines visu terribili sunt. Nam in priori duo grandes colubri se torquent, in se mutuo conversi. In altero Fœmina, N. XVII.
 superiori corpore nuda, remum gestans, cornuque inflans, & XVIII.
 conspicitur, e cujus fœmore sex capita serpentum protenduntur: supra piscis apparet. Epigraphe græca in utroque Numo fere par est, licet situ diverso. TULL. Ab umbilico fœminæ capita ca-

nina, non serpentina procedunt. Primo in Numo maximo *Alexandri Severi* tum per oram, tum serpentinos intra flexus in area hæc scribuntur: ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΑΡΣΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ Α. Μ. Κ. Γ. Π. quod *Spanhemius* I. p. 216. legit, ac interpretatur: *Alexandri Tarsi Metropolis præstantissimæ Maximæ Ciliciæ Decreto Prytanis*, vel *Prytanum*. Additur adhuc: ΔΗΜ. i. e. *Populus*. Hic Serpentes habet pro Geniis Urbis. *Alexandri*, aut *Alexandriæ* cognomen *Tarsum* assumisse vult meræ devotionis, aut reverentiæ contestandæ causâ adversus *Alexandrum* tunc Augustum: cum sub Imperatoribus prioribus *Hadrianam*, *Severianam*, *Antoninianam*, & *Macrimianam* se compellaverit.

XI.

Alter Numus æque maximus ibid. p. 262. dicitur esse *Pupieni*, & *Scyllam* referre, quam veteres Poetæ, atque Comici, voracem, semivirginem canem, latrantem infima inguinum parte, appellarunt, variis fabulis in eam conceptis. Quæ tamen reipsa nil nisi rupes freti Siculi est, horrendo procellarum allisarum strepitu latratus canum simulans, & multis navibus interitum afferens. Cur *Tarsenses* eam expresserint, haud adeo liquet. Circum scribitur: ΤΑΡΣΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ Α. Μ. Κ. Γ. Π. quæ legenda, ut supra, interpretatione *Spanhemii*. Verumtamen *Cl. Erælichius* plures *Tarsensum* Numos afferens, literas postremas, ac singulares ubique ponit Α. Μ. Κ. Γ. Β. non Π. & ab aliquibus legi ait *Prima sola Ciliciæ*: ipse vero simplicem, ac veterum stylo conformem sensum sequens, legit: *Tarsi Metropolis utriusque Ciliciæ Rescripto Senatus*, cum singulares literas ita compleat: Αμφότερας Κιλικίας Γραμματι Βαλλῆς. *Tentam.* p. 316.

XII.

Quia tamen Ill. *Spanhemius*, hoc loco commemoravit *Prytanes*, quorum communi vel unius peculiari decreto hos Numos cusos censebat, de his quoque verbum audias. Gerebant, cum primis apud Asiæ Civitates, Magistratum plurimæ existimationis, erantque veluti Rectores, ac princeps eorum *Primus* appellabatur. Auctoritas hujus muneris perspicue liquet ex *Thucydide* L. IV. ubi *Nicias* in fine Orationis, qua publica in Concione Athenienses ab expeditione in Siciliam dehortatus est, ita declamabat. „ Tu vero, *Prytani*, si vero hoc ad munus, officium-
„ que tuum pertinere ducis, Civitatis curam gerere, & si civis
„ bonus esse vis, pone denuo calculos, & Athenienses de his
„ iterum sententiam roga. „ Cæterum *Tarsi* memoria tandiu
su-

superstes, atque clarissima erit, quamdiu D. *Paulus* Apostolus, Civis ejus, Doctor Gentium, orbem Christianum discipulum habeat.

PUBL. Numus ultimus apertum Templum visendum red-
dit, columnis quatuor suffultum, cujus apici aries incubat: sub
eo Dea, vel Genius Urbis, in rupe residet capite forte turrato,
ante cujus pedes figura nuda, extensis brachiis, medio corpore
quasi ex aquis emergit, cum Templo pons quidam, quasi fluvio
injectus, graduum loco substratus videatur. TULL. Recte ais.

Figura enim exurgens fluvium Orontem designat, ad quem *Antiochia* Syriae sita fuit, Urbs olim præstantissima, quatuor velut ex urbibus composita, & ideo *Magna* prædicata: ubi etiam Christi fidelibus nomen *Christianorum* primum est inditum. Ejus Epigraphæ sic habet: ANTIOΧΕΩΝ ΜΗΤΡΩ. ΚΟΛΩ. i. e. *Antiochie Metropolis Colonia*. In area supra sunt literæ Græcæ Δ. ὀγμῶντι Ε. παρ-
χλας: i. e. *Decreto Provinciae*. Infra: S. enatus C. onfulto. Est porro hic Numus æreus magnus *Hostiliani* Cæsaris honoribus cufus ab Antiochenis, pictus in *Gotha Numar.* p. 429. Cui tu prope consimilem tenes, *Philippo* Seniori signatum, sed attritum, cum gemino altero, ubi loco Templi est Caput Genii Antiocheni velatum, ac turratum, æque imposito ariete: cujus ratio liquido non constat. Unam porro eandemque Urbem & *Metropolim* simul, & *Coloniam* scribi, ut insolitum non sit, attamen infrequens est.

Definit porro cum hoc Numo Tabula ista, simulque finiunt
omnes Exercitationes nostræ: quas a capite ad calcem elementares duntaxat, ideoque breves, ac faciles, & perspicuas esse volui, dedito, quo in Tirones feror, studio. Haud vacabat mihi, veteres omnes Grammaticos, Poetas, Comicos, Geographos, Historicos, Oratores, Philosophos, Philologos, Mythologos, utriusque linguæ in omnes horas, aut saltem longis annis excutere, operosa in Adversaria relatos, & inde nova lumina pro illustratione Numerorum conquirere, ut plus aliis videns, inde radios mihi, tanquam Cynthius novus, colligerem. Non invideo illis, quibus laus ista est cordi, & facultas hoc agendi ad manus. Ego si tenuis lampadis officium tenebris ignorantiae tuæ Numerariae præstiterim, lætor admodum, nec pensi ullius habeo, si fuliginem nonnulli exprobrent mihi.

Haud ego Cimelio principi sum præfectus, neque ferebat
ratio Instituti mei, Provincias, Aulasque oberrare: immo ne qui-
dem

XIII.
TAB. II.
N. XIX.

XIV.

XV.

dem Bibliotheca uberi, & amplissima uti. Quæ omnia præsidia si adfuissent, & adhibere libuisset, non Tiro instituendus, sed Orbis forsitan erudiendus erat. Charitate ductus, vel illotis magna parte manibus, audebam tamen id suscipere, ad quod infiniti prope se demittere detrectant. Largitus est bonus Deus, industriæ omni, & bonæ menti benedicens, huic operi cæpto bonum, quamvis lentum finem. Hoc dolet, Exercitationum istarum Partes priores, ad prelum postulas, inde tot mendis vitiatas prodiisse, cum ipse easdem curare nequierim. Vereor namque, plura fore his in erratis, quæ Tiro quivis tam promte sublectionem emendare non possit, neque depravata toties e sententia rite proficere. Id, quod instituto meo, animique candori, ac labori præsentem, quodque majus est, utilitati publicæ vehementer incommodat. Sed ferre necesse est, quæ tollere nequeas.

XVI.

PUBL. Tibi, Tulli Honorande, quod merito dolet, æque dolet & mihi. Prelo typographico nostra Sæcula vix quidquam præstantius habent. Sed ubi nunc *Aldi*, ubi *Plantini*, qui aureum in quodvis erratum typographicum spondeant? Quod vero prope omnes vexat, singulis lenius fit. Tu a me gratias habe immortales affectus tui candidissimi. Laboris impensi ne te pœniteat, aviditas facit lectorum. Hæc tua laus princeps te manebit, quod ordine tam commodo colligens dispersa plurima, opportunissima methodo Tironibus facillimus fueris, idemque sincerissimus. Hos inter, ac Doctos, quibus innumera quotidie conduntur volumina, eruditionem quod spectat, tantum fere discriminis interest, quantum, si nutritionem si cogites, infantes inter, atque adultos. Quorum primis non proficit, nisi lac, cibusque præmansus. Hæc qui apponere velit iisdem, hodie rarus est: nam humilia præ altis despiciuntur, & vix est calamus diligens, qui lauream ipsi sibi plantare non ambiat. Interea commode scribens tironibus, æque bene meretur, ac Matres fideles, quæ Patriæ suæ parvulos cives ab ubere nutriunt. Nisi enim ex tenere educatis infantibus Viri fortes non adolescunt: neque aliter, nisi ex candide, proque captu suo facile, perspicueque institutis tironibus, Doctores nascuntur.